

Hibru

Kristo uwä nintäño bämop äma bureni-inik unitäño manbiñam

Jesutä Anutu täño mebäri yäñahäj nimiñ moreñkuk

1 ¹ Bian-inik Anututä Juda ämawebe nintäño äbekniye oraniye iniken manbiñam moräki moräki yäwet yäpmäj äbuk. Manbiñam uwä profettä meni jinom yäpmänpäñ kädet mebäri mebäri terak yäwetkuñ. ² ^a Täñpäkañ tärek-tärek kadäni ñobayäj Nanaki-inik meni jinom terak mani biñam niwet moreñkuk. Nanaki u imaka imaka kuduhtagän unitäño mähemi-inik täñpekta iwoyäjñkuk. Ba ukätgän kunum kenta kome pewän ahäjñkumän. ³ ^b Anututä iniken epmäget kudän penyäjek ikek, nanaki unita wädäwän äronj imiñkuko unita kudän ba täktäki unitä Anutu bureni ubayäj yäj yäñahäk täyak. Täñpäkañ mani kehäromitä imaka imaka kuduhtagän täñ-mehamtañ itak. Täñpäñ momi ärutärut piä täñ moreñkañ eruk kunum gänäñ äronpäñ Anutu kehäromi mähemi keru bure kädä wäpi biñam ikek itkukonitä itak.

Nanakitä añero yärepmitpäñ ärowani-inik itak

⁴ ^c Ude täñkuko unita Nanaki u añero äbot päke uwä yärepmitpäñ intäjukun-inik itak. Täñkañ Anututä wäp imiñkuko uwä añero wäpi yärepmitpäñ wäp inipärik kubä imiñkuk. ⁵ ^d Jide? Anututä añero kubä man ñode iwetkuk?

Apiño gäkä näkño nanakna iriri näkä gäkño nanka itat.

Nämoinik! Ba añero kubäta ñode yäjñkuk?

^a 1:2 Sam 2:8; Mat 21:38; Jon 1:3 ^b 1:3 2Ko 4:4; Apos 2:33-34; Kol 1:20; Hib 8:1

^c 1:4 Plp 2:9 ^d 1:5 Apos 13:33; Hib 5:5, 1Sto 17:13

Näkä unitäño nani irira uwä nanakna ude api irek.

6^e Nämoinik! Nanaki tuäni u tewän kome terak ño äpayän täñjirän iniken aņero äbot päke u ñode yäwetkuk;

In kuduptagän gukut imäpmok täñ imut! yäk.

7Täñkañ aņeroniye unita man kubä pen ñodewä yäkgän täñkuk;

Näkä täñpewa piä ämanaye aņero u mänit bumik, ba kädäp mebet ude äworek täkañ.

8Aņerota ude yäñkukopäñ nanakitawä ñode yäñkuk;

Anutu, gäk intäjukun-inik itkunoniktä api it yäpmäñ ärowen. Kañiwat piäka u kudän siwoņi terakgän täk täyan.

9Gäk kudän siwoņita gäripi nadäñkañ kudän wakita taräki nadäk täyan. Mebäri unita Anutukatä gäk kañiwat piä täkta iwoyäñkuk.

Ude täñkañ notkaye yärepmitpäñ wäpka biñam ärowani pähap gamiñirän oretoret pähap nadäk täyan. Sam 45:6,7

10Täñpäñ nanakita Anututä man kubä pen ñodewä yäkgän täñkuk;

Ekäni, gäk yäput-peñpäñ kome gatäñkun. Täñpäñ ketkatä kunum u täñkun.

11Upäñkañ uwä wañpäñ api paotdeñ. Tektä wek täkañ ude api weñpäñ paotdeñ.

Täñ, gähä paot-paotka nämo, pen api it yäpmäñ ärowen.

12Kunum kenta kome u gäkä tek biani ude yäñopmähñpäñ pimiñ tokätpäñ api pewen. Ude täñpayän täno upäñkañ gähä kudupi kubä nämo api äworewen. Nämoinik, gäk paot-paotka nämo, pen api it yäpmäñ ärowen. Sam 102:25

13Täñpäkañ Anututä Jesu man ñode iwetkuko ude aņero kubä nämo iwetkuk;

Gäk ketna bure kädä wäpka biñam ikek iriri näkä gäñjo iwankaye yepmañpa gämotka-ken jirañ ude api itneñ.

Sam 110:1

^e 1:6 Rom 8:29; Sam 97:7

14^f Eruk, ude unita aŋerota jide yānayāŋ? Ɔode; Aŋero u kudup mānit ude itkaŋ Anututa watā piā tāŋ imik tākaŋ. U Anututā peŋ yāwet-pewān paŋku āmawebe kunumta biŋam yāwani u tāŋkentāŋ yāmik tākaŋ.

Jesuta nadāŋitna āpani nāmo tāŋpek

2 1 Bureni, Anutu tāŋo nanakitā wāp ārowani-inik yāpuko unita man bureni niwerirā nadāŋkumāŋo uwā iyap takinik tāŋpāŋ yāpmāŋ kuŋat tākāna. Ude tānayāŋ tāmāŋo uwā man u nāmo api pena paorek. 2^s Nadākaŋ? Baga man biani Anututā ābekniye oraniyeta aŋero meni jinom terak yāwetkuko u bureniŋān. Unitā āmatā man u irepmiŋpāŋ nāmo buramik tāŋkuŋo uwā kowata wakiinik iniken tāktāki waki uterakgān kaŋ-ahāk tāŋkuŋonik. 3^h Eruk, бага man biani u imaka bureni kubā upāŋkaŋ imaka burenitā bureni-inik kubā itak u ŋode; Anututā nin waki keriken nanik nimagutta nanaki Jesu terak piā pāhap kubā tāŋkuk. Tāŋpākaŋ nin piā unita māde ut imiŋpāŋ jide tāŋpāŋ kowata api irepmiŋne? Nāmo inik, Ekāni ini-tāgān piā pāhap unita ŋode yāŋahāŋkuk; Āmawebe waki keriken nanik api yāmaguret. Ude yāŋahāŋirān āma man u nadāŋkuŋo u niwetpāŋ niwoŋārek tāŋirā nadāŋitna bureni tāŋkuk. 4ⁱ Tāŋpākaŋ manbiŋam u tāŋ-mehamtākta Anututā kudān kudupi ba wārani kehāromi nikek mebāri mebāri pewān ahāŋkuŋ. Tāŋpāŋ iniken gārip terak Kudupi Munapik-ken nanik nadāk-nadāk iron ude āma kubākubāta yāmiŋkuk.

Jesu uwā komen āma āworeŋkuk

5 Tāŋpākaŋ kome punin kāda yāmāŋo u ahāwayāŋ tāŋirān Anututā u watāni itta aŋero nāmo yepmaŋkuk. Nāmo, u watāni itta āma kubā teŋkuk. 6 Unitā Anutu tāŋo man mujipi kubāken ŋode pātak;

Anutu, nāk nadāwātāk ŋode tāk tāyat;

Nin āmawā jidewani unita nadāŋ nimiŋpāŋ watā it nimik tāyan?

7 *Gāk kadāni kerāpi-tagān aŋero gāmori-ken niŋmaŋkuno upāŋkaŋ epmāget kudān ba wāpnin biŋam ārowani nimiŋkun.*

8 *j Ude tāŋkaŋ imaka kudup ketkatā tāŋ yepmaŋkuno u watāni itneta gāmotnin-kengān peŋ moreŋkun.*

Sam 8:4-6

Man uterak ŋode daniŋpāŋ nadāk tākamāŋ; Anututā āma gāmori-ken imaka kudup yepmaŋkuk. Tāŋpāŋ imaka kudup yāŋ yāyak u imaka pāke u kuduŋtagān uwāk tāyak. Tāŋ, apiŋo imaka kuduŋtagān āma nin gāmotnin-ken nāmo irirā yabāk tākamāŋ. 9^k Nāmo, upāŋkaŋ Jesutā

^f 1:14 Sam 34:7, 91:11 ^s 2:2 Gal 3:19 ^h 2:3 Hib 10:29, 12:25 ⁱ 2:4 Mak 16:20, 1Ko 12:4,11
^j 2:8 1Ko 15:27 ^k 2:9 Plp 2:8-9

intäjukun irirän kak takamäj! U äpänpäj Anutu täño iron terak äma kuduptagänta yänpäj kumäkta kadäni keräpi-tagän, äpani ude, ajero gämori-ken itkuk. Tänpäkan apiño komi nadänjkuko unita Anututä epmäget kudän ba wäpi bijam ärowani pähap iminjkuo u kanpäj nadäk takamäj.

¹⁰l Tänpäj Anutu uwä imaka kuduptagän täño mähem. Ba imaka kuduptagäntä unitäño wäpi bijam yäpmäj ärokta itkan. Unita nadäk tägagämän kubä iwatpäj ñode tänjkuo; Nanakiye mäyaptä näkkät bok säkgämän kan itna yän nadänkan Jesu nadän iminjirän komi nadänjkuk. Tänpäj komi nadänjkuko uterak Jesu uwä ämawebe waki keriken nanik yämagurani äma bureni-inik äworeñkuk.

¹¹⁻¹²m Tänpäj ämawebe täño bänepi ärut paktak täwani Jesu ukät ämawebe bänepi ärut paktak täyak uwä nani kubägän unita ämawebe u notnaye yän yäwetta gäripi nadäk täyak. Ñode yänjkuko unita nadäwut;

Anutu, notnaye uwä gäkño mebärika api yänahänpäj yäwet tänpet. Ba änok kubägän irirä u inamiken wäpka bijam api ganij oret tänpet yäk. *Sam 22:22*

¹³Tänpäj kubä pen ñode yäkgän tänjkuo;

Näk imaka, Anutugän pen api yengäma peney yän yänjkuk. *Ais 8:17*

Ba noriyeta yänpäj äneji kubä pen ñode yäkgän tänjkuo;

Nabä yäk. Näk nanak Anututä naminjkuo ukät penta itkamäj ño! *Ais 8:18*

¹⁴n Eruk, nanakiye uwä komen äma unita komen äma udegän äworeñkuk. Ude tänjkuo uwä mebäri ñodeta tänjkuo; U ini kumäk-kumäki terak kumäj-kumäj täño mähem Satan yenjakñitta tänjkuo. ¹⁵Ude tänjkuo uwä ämawebe kumäkta bumta umuntanpäj kuñat täñkuño u täñkentäj yämiñkuk. Umun unitä kehäromi yepmäj irirän umun täño watä äma ude itkuñ. Upänkan Jesu täño kumäk-kumäkitä umun u yäpmäj keweñ yämiñkuk.

¹⁶o Unita ket nadäwut! Jesutä piä u ajero täñkentäj yämikta nämo tänjkuo. Nämo, Anutu täño man ñode kudän täwani; U Abraham äboriye, komen ämawebe u täñkentäj yämik täyak. ¹⁷p Mebäri unita Jesutä noriye täñkentäj yämikta noriye udegän-inik äworeñkuk. Ude nämo tänjkuo

¹ 2:10 Rom 11:36 ^m 2:11 Mat 25:40; Mak 3:35; Jon 20:17 ⁿ 2:14 Jon 12:31, 1Jo 3:8; Rev 12:10 ^o 2:16 Ais 41:8-9 ^p 2:17 Plp 2:7; Hib 2:14, 1Jo 2:2, 4:10

yāwānāku jide tāñpāñ Anutu-kāt noriye tāño bāmop āma intājukun ude irān? Nāmo, noriye udegān āworeñpāñ intājukun āma bātaki-inik ba butewaki nadāñ yāmani ude itkañ Anututa piā sākgāmān tāñ imiñkuk. Piāni uwā āmawebe momi tāñpani tāño momi peñ yāmikta komeni yāpmāñpāñ kumbuk. ¹⁸Tāñpākañ ini uwā tāñ-yabākken āpmonkañ komi nadāk tāñkuko unita apiño āmawebe tāñ-yabākken it tākañ u tāga tāñkentāñ yāmik tāyak.

Jesu wāpi biñamtā Moses tāño irepmitkuk

3 ¹Unita kudupi notnaye, kunumta biñam bok nimagurani in Jesuta nadāwut! Uwā Anututā tewān āpani, nintāño bāmop āma intājukun yāñ nadākinik tāñpāñ yāñahāk tākamāñ. ²U piā ude tākta Anututā iwoyāñ imiñkuko uwā sākgāmān tāñkuk, bian Mosestā piā Anutu tāño ābotken sākgāmān tāñkuko udegān. ³Upāñkañ wāp tañi Jesutā yāpuko u wāp Mosestā yāpuko u irepmitak. U imata, Moses uwā Anutu tāño ābotken piā āmagān itkuk. Tāñ, Jesu uwā ābot unitāño intājukun āma. Uwā ñode bumik; Ābot kubā tāño intājukun āma uwā wāp biñam yāpek, ābot ini nāmo. Udegān, wāp tañi Jesutā yāpuko u wāp Mosestā yāpuko u irepmitak. ⁴Nadākañ? Ābot kudup u intājukun āma nikek. Tāñpākañ Anutu uwā imaka kuduptagān tāño intājukun-inik.

⁵⁹ Eruk, Moses uwā Anutu tāño ābot pāhapken piā āma ude itkañ piā tāga tāñpāñ imaka imaka Anututā kwawak kāmi yāñahākta nadāñkuko u yāñahāk tāñkukonik. ⁶ Tāñ, Jesu Kristo uwā piā āma ude nāmo itkuk. Nāmo, u nanaki tuānitā nani Anutu tāño ābotta intājukun ude it yāmiñpāñ piā sākgāmān tāñkuk. Tāñpākañ ninā Anutu tāño ābot. Unitā āmawebe iñamiken kehārom tañpāñ imaka sākgāmān kāmi kañ-ahānayāñ tākamāñ uterak yengāmīna pewāpāñ kuñatpāñā, Anutu tāño ābot bureni-inik itkamāñ yāñ nadāne.

Anutu tāño manta ārowani nāmo tāne

⁷⁻⁸ ⁵Unita man Kudupi Munapiktā ñode yāk tāyak unita nadāna;

Ābekjiye orajiyetā bian kome jopi-ken tāñyabāk terak Anutu tāño man bitnāñpāñ ārowani tāk tāñkuño u in udegān nāmo tāneñ. Apiño Anutu tāño man nadāñ parit ārowani nāmoinik tāneñ yāk.

⁹ *Ābekjiye orajiyetā peñawāki terak tāñpāñ-nabāk tāñkuñonik yāk. Uwā kadāni kāroñi, obañ 40 ude nākño tāktāk tāga yabāñpāñ-nadāk tāñkuño upāñkañ ārowani tāñ namiñkuñ.*

¹⁰ *Ude tāñ namiñ yāpmāñ ābāñirā kokwawak nadāñpāñ yāñkut; Nadākiniki uruñ kāda pewā kwāpāñ nākño kādet iwatta bitnāk tākañ.*

¶ 3:5 Nam 12:7 ¶ 3:6 Kol 1:23; Hib 3:14 ¶ 3:8 Kis 17:7; Nam 20:2-5

11 ^t *Unita kokna wawäpäj man kehäromi ñode yäjñkut; Ämawebe uwä äbä orek näkkät nämoinik api itne.* Sam 95:7-11

12 Unita nadäkinik täñpani notnaye, injinta watä ket itpäñ kuñjarut! In bämopjin-ken nanik kubätä bänepi täñpän wawäpäj nadäkiniki pewän putärewäkañ Anutu paot-paori nämö, u mäde ut imekta! 13 Momi kädettä bämopjin-ken nanik äma kubä täñjñkat-pewän Anutu mäde ut imek yäjñpäñ injin-tägän täñkentäk kowata kowata täñkañ notjiye täño bänepi kañ täñkehärom tawut. Kadäni uken api paorek yäj nämö nadäkamäj unita apiñogän yäput peñpäñ kepma kepma kañ täñ yäpmäj kut. 14 ^u Täñpäkañ nin nadäkinik kehäromi pengän täñkumäjno apiño udegän injit-inik täñpeñ kuñjaritna tärek-tärek kadäni kañ ahäwän. Ude täñpeñ kuñjatpäñä Kristo-kät kowat kwasikorän takamäj yäj nadäne.

15 ^v Anutu täño man punin käda yämäjno ude;

*Äbekjiye orajiyetä bian Anutu täño man bitnäñpäñ ärowani täk täñkuño u in udegän nämö täneñ.
Apiño Anutu täño man nadäj parit ärowani nämoinik täneñ yäk.*

Sam 95:7-8

16 ^w Eruk jide nadäkañ? Netätä Anutu täño kotäk nadäjkuñopäj mäde ut imiñkuñ? Ämawebe päke Mosestä Isip komeken nanik yämagutkuko ubayäj. 17 ^x Ba Anututä netäta kokwawak nadäj yäpmäj kuñjirän obañ 40 ude täreñkuk? Uwä ämawebe momi täñpäj kome jopi-ken kumbuño ubayäj. 18 ^y Ba Anututä man kehäromi yäjñpäñ Anutu Ämawebe uwä äbä orek näkkät nämoinik api itne yäj yäjñkuko u netäta yäjñkuk? Uwä ämawebe mani nämö buramiñkuño unita yäjñkuk. 19 Täñpäkañ orekirit kome uken imata täga nämö äronkuñ? U nadäkinik bureni nämö täñkuño unita.

Anutu täño kudupi ämawebeta orekirit kubä itak

4 1 Eruk, Anututä nin äbä orek inikät itta yäjñkehäromtañ nimiñkuko unita ñodeta umuntäkot; Inken nanik kubätä orekirit-ken u kukta Anututä kawän kunañi nämö täñpekta! 2 Nadäkañ? Manbiñam Täga intä nadäk täkañ u äbekjiye orajiyeye udegän nadäjkuñ. Nadäjkuño upäjñkañ bänepi-ken daiñpäñ nadäkinik nämö täñpäj yäpmäj kuñjat täñkuño unita manbiñam u nämö täñkentäj yämiñkuk. 3 ^z Unita Anututä yäjñkuk;

Kokna wawäpäj man kehäromi ñode yäjñkut; Ämawebe uwä äbä orek näkkät nämoinik api itne. Sam 95:11

^t 3:11 Nam 14:21-23 ^u 3:14 Hib 3:6 ^v 3:15 Hib 3:7-8 ^w 3:16 Nam 14:1-35 ^x 3:17 1Ko 10:10
^y 3:18 Hib 3:11 ^z 4:3 Hib 3:11

Upänkaŋ ninäwä Manbiŋam Täga unita nadäkinik täk täkamäŋ unita apiŋo pänku orek Anutu-kät it täkamäŋ. Täŋpäkaŋ orekirit uwä imaka kodaki kubä nämo. Nämo, Anututä imaka imaka päke u täŋpän yepmaŋkaŋ orek itkuko kadäni ukengän iwoyänkuk. ^{4^a} Unita man ŋo nadäwut; Anutu täŋo man kubätä kepma 7 unita ŋode yäyak; Piäni täŋtän kuŋtänŋän kepma 7 uken Anututä piä peŋpän orek itkuk. ^{5^b} Ba man yämäŋo unitä orekirit unitagän ŋode yänkuk; Ämawebe uwä äbä orek näkkät nämoinik api itne.

⁶Bureni, Isrel ämawebe Manbiŋam Täga u intäjukun nadänkuŋo upänkaŋ man u nämo buramiŋkuŋo unita orekirit-ken nämo kuŋkuŋ. Upänkaŋ kädet nämo itpipiŋkuk. Nämo, ämawebe ätutä pänku orek Anutu-kät täga api itneŋ. ⁷Jide ude nadäkamäŋ? Ŋode; Anututä orekirit uken kukta kepma kubä iwoyänkuk. Kepma u wäpi apiŋo. Kadäni karonŋ it yäpmäŋ kuŋjirän Anututä Devit meni jinom terak kepma wäpi ‘apiŋo’ unitawä yänkuk. Miti muŋip yämäŋo ukeŋo;

Apiŋo in Anutu täŋo man nadän parit ärowani nämo täneŋ yäk.

Sam 95:7,8

^{8^c} Eruk, man unita ŋode nadäwut; Orekirit bureni Anututä iwoyänkuko uwä Kenan kome Josuatä äbekjiye orajiye yämagutkuko u nämo. Kome uwä orekirit bureni yäwänäku Anututä kämi, Devit meni jinom terak kadäni kubä wäpi ‘apiŋo’ u nämo yäwän. ⁹Ude unita ŋode nadäkamäŋ; Anutu täŋo kudupi ämawebeniyetä orek itneŋta orekirit bureni kubä itak. ^{10^d} Äma kubätä pänku orek Anutu-kät irayän täko uwä iniken piä peŋpän orek api irek, Anututä piä peŋpän orek itkuko ude. ¹¹Unita ninä gwäk pimiŋpän Anututä orekirit iwoyänkuk-ken u kaŋ kuna! Äbekniye oraniye täŋo man bitnäc kädet iwatpän orekirit-ken u kukta täna waneŋta!

^{12^e} Nadäkaŋ? Man Anututä yäk täyak uwä mäkumi nämo. Uwä irit ikek täŋkaŋ piä kehäromi täk täyak. Uwä päraŋi-inik. Päraŋini uwä päip päraŋi, meni kukŋi kukŋi wädäwani täŋo päraŋini yärepmitak. U päraŋi-inik unita gupnin bajirok yäput-däkŋek täyak. Ba nin madän jukutkaŋ yäpmäŋ daniŋpän bänepnin, mäjonin ba kujatnin kudup kwawakgän pek täyak. Ude täŋkaŋ bänep nadäk-nadäknin ba nadän gäripnin käbop it täkaŋ u yäpmäŋ daniŋkaŋ kwawak niwoŋärek täyak. ¹³Bureni-inik! Imaka kubätä Anutu iŋamiken käbop täga nämo irek. Imaka Anututä täŋ-yepmaŋkuko u kuduŋtagän iŋamiken kwawakinik itkaŋ. Täŋkaŋ Anututä nin kudup, irit kuŋat-kuŋatnin täŋo mebärita api niwet yabäwek.

^a 4:4 Stt 2:2 ^b 4:5 Sam 95:11 ^c 4:8 Lo 31:7; Jos 22:4 ^d 4:10 Hib 4:4 ^e 4:12 1Pi 1:23; Efe 6:17; Rev 1:16, 19:15; Jon 12:48

Jesu uwä nintäño bämop äma intäjukun-inik

^{14f} Ude unita nadäkiniknin nämo pena putärenej. Nämo, u injit-inik täñpäj kuñat tākāna! U imata, bämop äma intäjukun täñpani ärowani kubä it nimitak. U Jesu, Anutu täño nanaki, kunum gānañ äronkuko Anutu dubini-ken it täyak u. ¹⁵ Bämop ämanin Jesu u käyāpnin tägagāmān. Bānep nadäk-nadāknin u kehāromi nämo yāñ nadāñpāñ butewaki bureni-inik nadāñ nimik täyak. U imata, ini uwä kome terak kuñarirān tänyabāk mebāri mebāri ninken ahāñ nimik tākañ udegān ahāñ imiñkuñ. Upāñkañ momi kubä nämo täñjuk. ^{16s} Eruk, mebāri unita Anututa nämo umuntāne. Nämo, bānepnin pidām tawāpāñ Anutu orakorak māhemi u dubini-ken kuk tākāna! Kuñitna butewaki tāga nadāñ nimek. Ba uken orakorakitā bārāpinin tāga täñpidām tawek.

5 ¹ Nadākañ? Bämop äma kudup uwä noriye bāmopi-ken nanik yāpmāñ daniñpāñ yepmañpani. Täñkañ piāni uwä noriyeta yāñpāñ Anutu injamiken pāñku momini ärutta ketem tägatāga iron ude peñ imiñjit tom dāpmāñpāñ ärawa ude ijiñ imiñjit tāk tākañ. ^{2h} Täñpākañ bämop äma ini uwä bānep nadäk-nadāki kehāromi nämo unita noriye täño mebāri nadāwā tärewāpāñ noriye nadäk-nadāki paorani ba kādet goret täñpani unita butewaki nadāñ yāmik tākañ. ³ⁱ Täñkañ ini uwä momi täñpani unita ärawa täñ imikimik piā noriye täño momi äruttagān nämo tāk tākañ. Nämo, iniken momi ärutta imaka, bok tāk tākañ. ^{4j} Täñpākañ bämop äma irit piā u wāp biñam ikek unita äma kubätā iniken gārip terak wāp u tāga nämo yāpek. Nāmoinik, Anutu täño gera terakgān piā u yāpmāk tākañ, Arontā yāpuko ude. ^{5k} Täñpākañ Kristo imaka, wāpi biñam ikek itta bämop äma irit piā u iniken gārip terak nämo yāpuk. Nämo, Anututā ñode iwet-pewān piā u yāpuk;

Apiño gākā nākño nanakna iriri nākā gākño nanka itat.

Sam 2:7

^{6l} Ba kubä pen ñode iwetkuk;

Gäk bämop äma tärek-täreki nämo api iren, bämop äma biani kubä wāpi Melkisedektā itkuko ude.

Sam 110:4

^{7m} Täñpākañ Jesu kome terak kuñatkañ Anututā täñkentāñ namān yāñpāñ yāñapik man yāk täñkukonik. Anutu-tāgān kumāñ-kumāñ keriken nanik tāga nämagurek yāñ nadāñpāñ gera konām terak yāñapik man yāk täñkukonik. Täñkañ iniken nadäk-nadāki mādē ut imiñpāñ

^f 4:14 Hib 3:1, 10:23 ^s 4:16 Hib 10:19 ^h 5:2 Hib 4:15 ⁱ 5:3 Wkp 9:7, 16:6

^j 5:4 Kis 28:1 ^k 5:5 Hib 1:5 ^l 5:6 Hib 6:20, 7:1,17 ^m 5:7 Mat 26:39-46; Plp 2:6-8

Anutu tãjo gãrip terakgãn it tãnjukuko unita yãnjapinjirãn Anututã nadãnj imik tãnjukukonik. ⁸Uwã Anutu tãjo nanaki-inik itkuko upãnjkañ komi butewaki terak man buramik kãdet tãjo mebãri nadãwãn tãrenjkuñ. ⁹Nadãwãn tãrewãpãnj man buramik ãma bureni-inik irirãn Anututã Jesu u bãmop ãma intãjukun-inik itta tenjuk. Bãmop ãma intãjukun itkañ ãmawebe mani buramik tãkañ u kuduptagãn tãnjkentãnj yãmiñpãnj waki kerik-ken nanik yãmagutpãnj irit kehãromi yãmik tãyak. ¹⁰ⁿ Tãñpãkañ Anututã Jesu uwã bãmop ãma intãjukun-inik itta iwoyãnjpãnj tenjuk, bian bãmop ãma kubã wãpi Melkisedektã itkuko ude.

Nanak bakã terak pãrani ude itnetawã

¹¹In nadãkañ? Man ñonitãjo morãki tañi tãwerayãnj nadãtat upãnjkañ nadãk-nadãkjin nãmo nadãwã tumbãpãnj mebãri tãga nãmo nadãwã tãrenej. ¹²^o In Anutu tãjo manbiñam kadãni kãroñi nadãnj yãpmãnj ãbãtãngãn manbiñam unitãjo mebãri uwã ãma ãtu tãga yãwetpãnj yãwoñãrenañi upãnjkañ tãga nãmo! In nãmo nadãwã tumbãpãnj nanak paki ude ãneñi ãworeñirã ãma ãtutã in man pengãn yãnahãwani pidãmipãnj tãwetpãnj tãwoñãrenañi bumik. Butewaki! Ketem bureni nãnañipãnj in nonoñ pen nañ itkañ! ¹³Nadãkañ? Nonoñ nãñpani u nanak paki yãnj yãwet tãkañ. ãma udewanitã kãdet siwoñi tãjo man mebãri tãga nãmo nadãwã tãrenej. ¹⁴^p Tãnj, ãmawebe ekãniwã nonoñ penpãnj ketem kehãromi nak tãkañ. ãma udewaniwã man bureni uterak nadãk-nadãki yãpã-siwoñ tawãpãnj tãnj-kehãromtañ yãpmãnj kuñtãngãn waki ba tãga unitãjo mebãri yãpmãnj danik tãkañ.

6 ¹Unita Kristota man pidãmi intãjukun nadãnjcumãjo u wari wari nadãnetawã! U penpãnj man mebãri bureni, ãma ekãnitã nadãnañi upãnj yãnjpãnj-nadãk tãkãna. Ude tãñjitna bãnep nadãk-nadãknin api tãgawek. Yãput penpãnj man ñode nadãnjcumãjo u imata ãneñi yãnjpãnj-nadãk tãne? Bãnep sukureñpãnj kumãnj-kumãnj tãjo tãktãk penpãnj Anutu-tagãn nadãkinik tãktãk unitãjo man imata pen yãnjpãnj-nadãk tãk tãkamãnj? ²^q Ba man pidãmi pidãmi, ume ãrutãrut tãjo man, kon yãpmãkta keritã gwãki-ken pekpek tãjo man, ãma kumbani-ken naniktã ãneñi akukakuk tãjo man ba kadãni pãhapken kowata waki tãrek-tãreki nãmo unitãjo man ba man udewaniãnj imata pen yãnjpãnj-nadãk tãk tãkamãnj? ³Ude nãmo, Anututã nadãnj nimiñjirãn man udewani yãrepmiñpãnj, man mebãri nitek, ãma ekãnitã nadãnañi upãnj yãk tãkãna!

⁴Tãñpãkañ ñode nadãwut; ãma kubãtã nadãkiniki pewãn putãrek-inik tãñpayãnj tãko uwã jide tãñjitna ãma udewaniãnj bãnepi ãneñi sukurewek? U tãga nãmo! ãma udewani uwã pengãn penyãnjek gãnañ kuñjarani. U kunum gãnañ nanik tãjo kon yãpani. Ba Kudupi Munapiktã

ⁿ 5:10 Hib 5:6 ^o 5:12 1Ko 3:1-3 ^p 5:14 Rom 16:19; Plp 1:10 ^q 6:2 Hib 9:14

bänepi-ken bureni äpmonpani. ⁵r Tånkaŋ pengänä bänepitä Anutu täŋo manta nadäwä täga täŋpani. Ba Anutu täŋo kadäni ahäwayän täyak unitäŋo kehäromi yäpmäŋpäŋ kuŋarani. ⁶s Imaka säkgämän säkgämän u yäpani upäŋkaŋ nadäkiniki pewän putäreŋkuŋ. Butewaki pähap! Äma udewanitä Anutu täŋo Nanaki päya kwakäp terak äneŋi utpäŋ ämawebe iŋamiken mäyäk imik täkaŋ unita yämaguritna bänepi äneŋi täga sukurenaŋi nämo. Nämoinik! ⁷Äma uwä kome udewani bumik. Kome iwän pengän pengän täŋjirän ume yäpmäk täyak ba ketem bureni piä mähemitä pugetta pewän ahäk täkaŋ, kome udewani Anututä täŋkentäk bumta täŋ yämik täyak. ⁸t Täŋ, kome mup waki mebäri mebäri ugän pewän ahäk täkaŋ, kome udewani Anututä waki nadän imiŋirän kädäp gänaŋ api ijiŋ paorek.

⁹Eruk notnaye, umun man ude täwetat upäŋkaŋ inta nadäkinik ŋode täyat; Inä kädet täga iwatpäŋ Anututa biŋam täŋjirä Anututä api tämagurek. ¹⁰u Nadäkaŋ, Anututä kudän siwoŋi iwatpäŋ ämawebe yäpmäŋ danik täyak unita intä piä täga täŋkuŋo unita nämo api guŋ täwek. Ba in Anututa gäripi nadäŋpäŋ ämawebeniye täŋkentän yämiŋkuŋotä pen täŋkentän yämik täkaŋ u tabäŋpäŋ-nadätäk. ¹¹v Unita piä täga u täk täkaŋ udegän gwäk pimiŋpäŋ pen kaŋ täŋ yäpmäŋ ärowut yän nadäk täyat. Ude täŋpäŋä imaka kämi kaŋ-ahäkta itsämäk täkaŋ uwä bureni api kaŋ-ahäneŋ. ¹²Gaŋani nämo täneŋ yän täwetat! Nämoinik, äma biani gwäk pimiŋpäŋ nadäkinik ikektä kuŋatkuŋo unitäŋo kädet kuroŋ iwat täkot. Äma uwä imaka u ba u Anututä yämikta yänkehäromtak man yänkuko u bureni-inik yäpuŋ.

Anutu täŋo yänkehäromtak man u bureni

¹³Yän-kehäromtak man Anututä Abraham iwetkuko unita nadäwut. Äma kubä Anutu irepmitpäŋ inipärik kubä nämo itak unita Anututä iniken wäpi terak yänkehäromtak man u iwetkuk. ¹⁴w U ŋode iwetkuk; Näk bureni-inik nadän gamiŋpäŋ äbotkaye mäyap-inik api pewa ahän gamineŋ yäk. ¹⁵Anututä ude iweränkaŋ Abrahamtä kwikinik itpäŋ yänkehäromtak man iwetkuko unitäŋo bureni kaŋ-ahäkta itsämbuk. Itsämäŋ yäpmäŋ kuŋtäŋgän bureni u kaŋ-ahänkuk.

¹⁶x Täŋpakaŋ äma kubätä yänkehäromtak man yäwayän nadäŋpäŋ iniken wäpi terak nämo yäwek. Nämo, u äma kubä wäpi biŋam ärowani nitek u wäpi yänpäŋ yäwek. Ude täŋpäŋä ämatä ŋode nadäneŋ; Man yäyak u bureni-inik ubayän. U wärämutnaŋi nämo. ¹⁷Eruk, Anututä yänkehäromtak man yänkuko u iniken wäpi terak yänkuk. Täŋkaŋ iniken wäpi terak yänkuko uwä ämawebe man unitäŋo bureni yäpmäkta

^r 6:5 1Pi 2:3 ^s 6:6 Mat 12:31; Hib 10:26-27, 1Jo 5:16 ^t 6:8 Stt 3:17-18

^u 6:10 Hib 10:32-34 ^v 6:11 Hib 3:14 ^w 6:14 Stt 22:16-17 ^x 6:16 Kis 22:10-11

yāwanitā u bureni api ahāwek yāṅ nadāneṅta ude tāṅkuk. ¹⁸ᵛ Unita ṅode nadākamāṅ; Anututā kudān ude wani apiṅo pen udegān tāk tāyak. Anututā jopman kubā nāmo yāk tāyak unita iniken wāpi terak yāṅkehāromtak man yāweko uwā bureniṅān ahāwek. Unita āmawebe nin Anututā watā it nimekta dubini-ken kuṅkumāṅo uwā bānep pidām terak imaka tāgatāga u nimikta yāṅkuko unita itsāmāṅpāṅ nāmo gapuntak tākamāṅ.

¹⁹Bureni, imaka tāga-tāgata itsāmāk tākamāṅ u Anututā bureni-inik api nimek yāṅ nadāk tākamāṅ. Ude nadāk tākamāṅ unitā nadākiniknin tāṅ-kehāromtak tāyak. Tāṅpākaṅ bānep nadāk-nadāknin u jopi nāmo. Nāmoinik, u kumaṅ pāṅku kudupi yot kunum gānaṅ itak unitāṅo tek wādāwani pāhap mādeni-ken sākgāmān kābop it tāyak. ²⁰ᶻ Kudupi bāgup uken Jesutā ninta yāṅpāṅ intājukun āroṅkuko it nimitak. Āro itkaṅ bāmop āma intājukun tārek-tāreki nāmo it tāyak, bāmop āma biani kubā wāpi Melkisedek tā itkuko ude.

Melkisedek u wāpi biṅam ārowani nikek

7 ¹ᵃ Eruk Melkisedek uwā kome kubā wāpi Salem unitāṅo intājukun āma. U Anutu Tāṅpāmerek unitāṅo bāmop āma kubā itkuk. Tāṅpākaṅ kadāni Abrahamtā kome ātu tāṅo intājukun āmakāt āmik tāṅpāṅ dāpmāṅ yāwat kireṅkuko komeni-ken āneṅi kuṅjirān Melkisedek tā kādet miṅin kaṅ-ahāṅpāṅ kon man iwetkuk. ²Ude tāṅjirān Abrahamtā tuṅum āmik tāṅpāṅ yāpuko u ābot 10 ude yāpmāṅ daniṅpāṅ ābot kubā Melkisedek tā imiṅkuk.

Wāpi Melkisedek unitāṅo mebariwā Intājukun āma kudān siwoṅi-inik tāṅpani. Tāṅpāṅ wāpi kubā, Salem tāṅo intājukun āma yāṅ iwet tāṅkuṅo uwā mebari ṅode; Intājukun āma irit sākgāmān imagurani. ³ᵇ Tāṅpākaṅ Melkisedek uwā miṅi nani nāmo, orani ābeki nāmo, ahāk-ahāki nāmo ba kumāk-kumāki nāmo. Ude itkuko unita Anutu tāṅo nanaki bumik yāṅ iwet tākaṅ. U bāmop āma intājukun tārek-tāreki nāmo itak.

⁴Bureni, Melkisedek uwā āma āpani nāmo! Āma āpani itkuk yāwānāku oranin pāhap Abrahamtā imaka tāgatāga āmik tāṅpāṅ yāpuko unitāṅo morāki nāmo imān. Imiṅkuko unita āma ārowani-inik kubā itkuk yāṅ nadāwut! ⁵ᶜ Eruk, ṅode nadāwut; Moses tāṅo бага man terak ṅode kudān tāwani; Juda noriyetā tuṅumi yāpmāṅ daniṅpāṅ Livai tāṅo oraniye bāmop āma irit piā yāpmāk tākaṅ unita morāki yāmineṅ. Juda āma uwā noriye bureni, Abraham tāṅo oraniye upāṅkaṅ tuṅumi morāki u yāmikta yāwani. ⁶Tāṅ, Melkisedek uwā Abraham tāṅo āboriye-ken nanik nāmo upāṅkaṅ Abrahamtā tuṅumi morāki imiṅkuk. Imiṅjirān

ᵛ 6:18 Nam 23:19, 1Sml 15:29 ᶻ 6:20 Wkp 16:2-3; Wkp 16:12,15; Hib 5:6

ᵃ 7:1 Stt 14:17-20 ᵇ 7:3 Sam 110:4 ᶜ 7:5 Nam 18:21

Melkisedektä Anutu täño yänkehäromtak man iwerani Abraham u kon man iwetkuk. ⁷Unita jide? Netätä intäjukun itak, Abraham ba Melkisedek? Äma kon man yäwanitä äma kon man yäpmäk täkañ u yärepmit täkañ yän nadakamäj. ⁸Täñpäkañ bämop äma Livai äbotken nanik, äma täño tuñum moräki yäpmäk täkañ uwä kumäk-kumäki nikek. Upänkañ Melkisedek, Abraham täño tuñum moräki yäpani unitawä Anutu täño mantä ñode yäyak; U nämoinik api paorek.

⁹Unita ñode täga yänäñi bumik; Livai ba äboriye, bämop äma irit piä täñpäñ noriye täño tuñum moräki yäpmäk täñkuño unitä iniken tuñum täño moräki Melkisedekta imiñkuñ. ¹⁰Ude imata yäkamäj? U ñode; Melkisedektä Abraham kañ-ahänjukko uken Livai nämo itkuk. U nämo ahäwani-ken. Upänkañ u orani Abraham täño nägät-ken itkuko unita Livaitä Melkisedekta tuñumi moräki imiñkuk yän täga yäne.

Jesutä bämop äma biani yärepmitak

¹¹Bian Isrel ämawebetä Moses täño бага man yäpuñ. Täñpäñ бага man uterak ñode kudän täwani; Livai täño äboriyetä bämop äma irit piä api täk täneñ. Upänkañ, ño kawut! Bämop äma unitäño piätä ämawebe täño bänepi u bureni täga yäpän täganenñ täñpäwä, Anutu imata bämop äma mebäri kubä, Melkisedek bumikgän, Arontä äbotken nanik nämo, u kubätä api ahäwek yän yänjuk? ¹²Eruk bämop äma mebäri kubätä ahäwänä, man kädet mebäri kubä imaka, ahänañi. ¹³Nadäkañ? Man yäkamäj ño Kristota yäkamäj. U Livaitä äbotken nanik nämo, u äbot kubäken nanik. Täñpäñ iniken äbot uken nanik äma kubätä kudupi yot gänañ alta-ken bämop äma irit piä kubä nämo täñpani. ^{14^d}Ekäninin Kristo uwä orani Juda unitä äbotken nanik. Täñpäkañ äbot uken nanik kubätä bämop äma irit piä täkta Mosestä nämo yänahänjuk.

¹⁵Eruk, bämop äma kodaki kubä, Melkisedek bumik ahätak unita ñode kañpäñ nadakamäj; Unitäño piätä Livai täño äboriyetä piä täk täñkuño u yärepmit moretak. ¹⁶Täñpäkañ бага mantä ñode yäwani; Bämop äma, äma kudupi kubätä täga nämo api itneñ, äma Livaitä äbotken nanik-tägän api it täneñ. Upänkañ Jesu uwä bämop äma irit piä, бага man uterak nämo yäpuk. Nämo, u iniken irit kehäromini nikek, paot-paori nämo uterak yäpuk. ^{17^e}Anutu täño man mujipi kubätä yäyak ude;

Gäk bämop äma tärek-täreki nämo api iren, bämop äma biani kubä wäpi Melkisedektä itkuko ude.

Sam 110:4

¹⁸Man unitä ñode niwoñäretak; Man kädet biani u jopi, kehäromi nikek nämotä täga nämo täñkentän nimeko unita Anututä u awähutkuk.

^d 7:14 Stt 49:10; Ais 11:1; Mat 2:6; Rev 5:5 ^e 7:17 Hib 5:6

19^f Moses täŋo бага man u äma täŋo bänepi bureni täga nämö yäpän täganeŋo unita Anututä kädet kodaki tägagämän-inik kubä pewän ahän nimiŋkuk. Kädet uterak nin Anutu dubini-ken kuk täkamän.

20 Täŋpäkaŋ Anututä Jesu bämop äma intäjukun itta iwoyänjkuko uwä jop nämö iwoyänjkuk. Nämö, u iniken wäpi terak yänkehärom täŋpäŋ iwoyänjkuk. Juda täŋo bämop äma biani bämop äma irit piä täkta wäp yäpuŋo uwä yänkehäromtak man udeyani terak nämö yäpāni. 21^g U jop yäpuŋo upänkaŋ Anututä ini yänkehärom täŋpäŋ Jesu bämop äma irit piä täkta iwoyänjkuk. Unita Anututä ŋode yänjkuk;

Ekänitä ŋode yänkehärom täŋkuko u nämoinik api pewek; Gäk bämop äma pen api it yäpmän ärowen. Sam 110:4

22^h Täŋpäkaŋ Jesu u Anutu täŋo yänkehäromtak man terak bämop äma irit piä yäpuko unita ŋode nadäkamän; Jesu täŋo piä terak Anututä ämawebeniye-kät topmāk-topmāk kodaki täŋkuko uwä tägagämän, kehäromi-inik. U topmāk-topmāk biani u irepmit moretak.

23 Ba kubä ŋode; Bämoŋ äma biani uwä paot-paori niked unita jide täŋpäŋ piäni pen täŋ yäpmän kuneŋ? U täga nämö unita bämoŋ äma biani paorirä kodaki ahäk täŋkuŋ. 24 Upänkaŋ Jesu uwä paot-paori nämö, u bämoŋ äma irit piä pen api täŋ yäpmän ärowek. Äma kubätä komeni täga nämö api yäpek. 25ⁱ Unita ämawebe Jesu u wäpi terak Anutu dubini-ken kuk täkaŋ uwä waki keri-ken nanik yämagutta kehäromi niked itkukonitā pen api it yäpmän kwek. U imata, paot-paori nämö itkaŋ ämawebe täŋkentän yämikta Anutu-ken yänjapik täyak.

26^j Unita bämoŋ äma Jesu uwä momi äma nin täŋo käyāpnin bureni-inik. Täŋkaŋ udeyani kubä nämö itak. U kädet Anututä gäripi nadäk täyak ugän iwat täyak. Uken momi kubä nämö itak. U Anutu iŋamiken siwoŋi-inik itak. Ba momi ämakät awähutpäŋ nämö, inipärik kubä it täyak. Uwä Anututä imagut päro kunum gānaŋ tewani. Mebäri unita Jesu uwä momi äma täŋo täŋkentäk bureni ude itak. 27^k U bämoŋ äma ätu bumik nämö. Bämoŋ äma biani uwä Anutu-ken ärawa kepma kepma täk täŋkuŋonik. Iniken momita intäjukun täŋpäŋä äneŋi ämawebe täŋo momita täk täŋkuŋ. Upänkaŋ Jesu uwä ude nämö täŋkuk. U kämita niked kadāni kubägän täŋkuko ubayän. Ärawa ude iniken gupi iniŋ kireŋkuk. 28^l Täŋpäkaŋ Moses täŋo бага man terak komen äma kehäromini niked nämotä bämoŋ äma irit piä täkta iwoyäk täkaŋ. Upänkaŋ, mäden Anututä iniken wäpi terak yänkehäromtak man yänpäŋ Nanaki bureni tägagämän-inik tärek-täreki nämö itta tewani u bämoŋ äma intäjukun bureni iwoyänjkuk.

^f 7:19 Hib 9:9 ^g 7:21 Hib 5:6 ^h 7:22 Hib 8:6, 12:24 ⁱ 7:25 Rom 8:34 ^j 7:26 Hib 3:1

^k 7:27 Hib 5:3 ^l 7:28 Hib 5:1-2

Jesu uwä topmäk-topmäk kodaki täño bämop äma

8 ^{1m} Eruk, man yäkamäj ñonitäj mebariwä ñode; Bämop äma intäjukun täñpani udeyani bureni-inik it nimitak. U Anutu, intäjukun äma ärowani kunum gänäñ itak u keru bure käda kehäromi nitek mañirit täyak. ²U kudupi yot bureni, kunum gänäñ itkañ uken bämop äma irit piä täk täyak. Kudupi yot bureni u Ekänitä ini täñkuk, äma keritä täñpani nämo.

³Täñpäkañ bämop äma kudup uwä Anututa ketem tägatäga iron ude peñ imikta ba tom däpmäñpäñ ärawa ude ijiñ imikta iwoyäwani. Unita bämop ämanin Jesutä udegän iron kubä Anututa imikta yäwani. ⁴Täñkañ bämop ämanin bureni uwä kome terak irän yäwänä bämop äma ude täga nämo itek. Imata, kome terak bämop äma uku itkañ unitä Moses täño бага man iwatpäñ Anututa iron mebari mebari ijiñ imik täkañ unita. ⁵ⁿ Täñpäñ bämop äma irit piä kome terak ño täk täkañ uwä imaka bureni kunum gänäñ itak unitäj wäranigän täk täkañ. Mebari unita Mosestä iniñoret yottaba täñpayäj yäñirän Anututä jukuman ñode iwetkuk; Ket nadäwi tärewäkañ wäranu pom terak gäwoñärerero udegän kañ tä yäñ iwetkuk. ^{6o} Täñpäkañ Jesutä bämop äma irit piä yäpuko unitä bämop äma irit piä äma ätutä kome terak täk täkañ u yärepmit moretak. U udegän, Jesutä Anutu ba ämawebeniye bämopi-ken topmäk-topmäk kodaki pewän ahäñkuño u tägagämän-inik, topmäk-topmäk biani uwä irepmit moretak. U imata, imaka tägatäga topmäk-topmäk kodaki uterak ahäktä yäñkehärom täwani u tägagämän-inik, biani täño u yärepmit moretak.

Topmäk-topmäk kodakitä biani irepmitak

⁷Eruk ñonita nadäwut; Topmäk-topmäk biani intäjukun ahäñkuko u kehäromi nitek yäwänäku imata topmäk-topmäk kodaki pewän ahäwän? ⁸Upäñkañ topmäk-topmäk biani terak kudän täga nämo ahäñkuk. Unita Anututä ämawebeniye nadäwän täga nämo täñpäpäñ ñode yäñahäñkuk;

Kadäni kubä iwoyäñkut. Kadäni uken ämawebe Isrel äbotken nanik ba Juda äbotken nanik ukät topmäk-topmäk kodaki api pewa ahäneñ yäk.

⁹ *Täñpäkañ topmäk-topmäk pewa ahänayäj täkañ uwä biani ude nämo. Biani uwä äbekiye oraniye Isip komeken nanik kerigän yepmäñitpäñ yämagut yäpmäj äburo ugän täñkut yäk.*

^m 8:1 Hib 1:3, 3:1; Hib 10:12, 12:2 ⁿ 8:5 Kol 2:17; Hib 9:23; Kis 25:40 ^o 8:6 Hib 7:22, 9:15

Ude tånjkuro upånkañ topmåk-topmåk unitånjo man kåderi u nånmo iwatkuñ. Ude tånkuño unita måde ut yåmånkut yåk. Nåk Ekånitå ñode yåyat!

10^p Eruk, kåmi Isrel åmawebe-kåt topmåk-topmåk ñode api tånpet; Man kådetna siwoñi u nadåk-nadåki-ken peñ yåmånpañ bånepi-ken kehåromigån api kudån tåwet yåk.

Ude tånkañ nåk Anutuni ude irira u åmawebenaye api itneñ.

11 Tånpañañ åmawebe kuduþtagån, åpani årowanitå Ekåni nånjo mebårina api nadåwå tåreneño unita åma kubåtå noriye åwånjiye ñode nånmo api yåwetpañ yåwoñårewek; Ekåni tånjo mebårinita nadåwut.

12^q Tånpañañ åmawebe unitånjo wakini peñ moreñpañ mominita guñ takinik api tånpet yåk. *Jer 31:31-34*

¹³ Anuttutå man ñode terak topmåk-topmåk kodakita yånjkuko unita kwawak ñode yånjahånjkuk; Topmåk-topmåk intåjukun ahånjkuko u biani tåyak. Unita imaka biani, kehåromini paorani, u jirañta biñam tåkañ.

Anutu iniñ oretoret kådet biani

9 ^{1^r} Tånpañañ topmåk-topmåk biani intåjukun ahånjkuko u Anutu iniñ oretta man kådet nitek. Ba åmawebe topmåk-topmåk biani uterak itkuño u Anutu iniñ oretta yottaba åma keritå tånpani kubå gånaj årok tånkuñonik. ^{2^s} Yottaba u gånaj tånkireki yarå. Kubåwå wåpi Bågup Kudupi yån yåwani. Bågup u gånaj topån kåroñi u, ba bukå, kåråga Anututa biñam yåwani nitek unitå itkuñ. ^{3^t} Eruk, u mädeni kåda tek tañi kubå wådånjkuk. Tånpañañ tek u mädeni kådawå bågup kubå wåpi Bågup Kudupitå Kudupi-inik yån iwerani. ^{4^u} Bågup u gånajå alta golpañ tånpani kubå itkuk. Uterak gupe kåbånji såkgamån-inik upån ijik tånkuñonik. Tånkañ topmåk-topmåk tånjo kudupi gåpe u imaka, itkuk. Gåpe u gol pidåmipañ, gånaj umu ba punin u kudup gatån åyånurani. Gåpe u gånaj kåbot tåpuri golpañ tånpani, Juda åma tånjo ketem biani wåpi mana u nitek itkuk. Ba Aron tånjo åhottaba, kåruk tådotkuko u imaka, gåpe u gånaj itkuk. Tånkañ mobå pipiyåwani yarå, бага man 10 ude kudån tåwani u imaka, gåpe u gånaj itkumån.

^{5^v} Tånpañañ gåpe unitånjo gwåpåni wåpi momi pekpek tånjo bågup yån yåwani. Tånkañ u punin terak imaka añero bumik wåpi Serubim unitånjo wårani yaråtå itkumån. Itkañ piritå gåpe unita åyuñ tånkumån.

^p 8:10 Hib 10:16 ^q 8:12 Hib 10:17 ^r 9:1 Kis 26:1-30 ^s 9:2 Kis 25:23-40

^t 9:3 Kis 26:31-33 ^u 9:4 Kis 16:33; Kis 25:10-16; Kis 30:1-6; Nam 17:8-11; Lo 10:3-5

^v 9:5 Kis 25:18-22

Serubim yarä uwä Anutu peŋyänjeki pähap unitäŋo wärani täŋkumän. Täŋkaŋ imaka u ba unita yäyat ŋo puningän yäyat. Unitäŋo mebäri-inik yäŋahänaŋipäŋ man ätu täwerayäŋ nadätat.

^{6w} Eruk, eŋi unitäŋo tuŋum u tawaŋ ude irirä bämop ämatä piäni täkta kepma kepma bägup intäjukun wäpi Bägup Kudupi uken ärok täŋkuŋonik. ^{7x} U täŋkireki kubä yot bämopi-ken itkuko wäpi Bägup Kudupitä Kudupi-inik, u gänaŋ täga äronaŋi nämo. Nämoinik, bämop äma intäjukun täŋpani unitägän Bägup Kudupitä Kudupi-inik u gänaŋ ärok täŋkukonik. Upänkaŋ kadäni kadäni nämo ärok täŋkukonik. Nämo, u obaŋ kubä gänaŋ kadäni kubägän ärok täŋkukonik. Täŋkaŋ ketäŋ nämo ärok täŋkukonik. Nämo, bulimakau täŋo nägät yäpmänkaŋ ärok täŋkukonik. Nägät u iniken momi ba ämawebe täŋo momi nämo nadänkaŋ täŋpani u däpmän tärekta Anututa piŋ imik täŋkukonik. ^{8y} Eruk, kädet unita jide yänayäŋ? Munapiktä imaka u ba u niwoŋäreŋkaŋ ŋode niwetpäŋ niwoŋäreŋk täyak; Topmäk-topmäk biani terak ämawebe jopitä Bägup Kudupitä Kudupi-inik u gänaŋ täga äronaŋi nämo. Yot biani u ba unitäŋo täktäki irirän Bägup Kudupitä Kudupi-inik u gänaŋ ärokta kädet kubä nämo tumbuk. ^{9z} Uwä wärani ude apiŋo kwawak ŋode niwoŋäreŋk täyak; Anututa iron peŋ imik, ba tom iŋiŋ imikimiktä ämawebe Anutu inijoret täkaŋ unitäŋo momi täŋo nadäwätäk u täga nämo ärutpak täwek. Nämoinik. ^{10a} Imaka udewani uwä puningän, gup kädagän täŋo бага. U ketem ume nakta бага man ba ume ärut-ärutta бага man. Imaka udewani it yäpmän kuŋirän kädet kodakitä ahäwänä pewä paotta yäwani.

Jesu täŋo nägäritä piä täŋkuko unita man

^{11b} Täŋpakaŋ imaka imaka kodaki tägagämän ahänkuŋo itkaŋ unitäŋo bämop äma intäjukun itta Kristo äbuk. Äbänpäŋ yot ini ämawebe täŋkentäŋ yämikta äronkuko uwä Juda täŋo kudupi yot u irepmitak. U kudupi-inik, äma keritä nämo täŋpani, kome ŋonitäŋo nämo. ¹² Ba Bägup Kudupitä Kudupi-inik u kadäni kubägän-inik, kämita nitek äronkuk. Täŋkaŋ Juda täŋo bämop ämatä ärawa täkta bulimakau ba meme täŋo nägät yäpmänkaŋ ärok täŋkuŋo ude nämo äronkuk. Nämoinik, Anututa ärawa täŋ imikta yäpmän äronkuko uwä iniken nägät. U yäpmän äro mominin kudup däpmän täreŋ nimiŋ moreŋpäŋ inita biŋam tärek-täreki nämo itta nimagutkuk.

^{13c} Täŋpakaŋ bianä ämawebetä бага täpuri täpuri irepmitpäŋä, uwä Anutu injamiken gupnin tänawakaŋ yäŋ nadäk täŋkuŋonik. Ude täŋirä

^w 9:6 Nam 18:2-6 ^x 9:7 Kis 16:2-34 ^y 9:8 Hib 10:19 ^z 9:9 Hib 10:1-2 ^a 9:10 Wkp 11:2,25; Wkp 15:18; Nam 19:11-13 ^b 9:11 Hib 3:1, 10:1 ^c 9:13 Wkp 16:3,14-16; Hib 10:4; Nam 19:9,17-19

bämop ämatä meme ba bulimakau täño nägäri gwetpäñ ämawebe terak kwarut yäbat täñkuñonik. Ba bulimakau nanaki dämpänpäñ ijñpewä kädäkut äworewäkañ yäpmanpäñ ämawebe terak ureñ yäbat täñkuñonik. Ude täñirä ämawebe u Anutu iñamiken äneñi gupi kuräki it täñkuñonik. ^{14 d} Eruk tom täño nägät u kehäromi udewani nitek täñpawä Kristo täño nägätta jide yäne? Nägät Kristotä piwän kuñkuño u bulimakau täño nägät irepmitpäñ täñkentäk pähap täga nämö täñ nimek? Bureni-inik, u täñkentäj nimikinik täñpek. Munapik tärek-täreki nämö uterak iniken gupi Anututa ärawa säkgämän-inik kubä ude iniñ kireñkuk. Ude täñkuko unita nägäritä nin punin gupningän nämö ärut nimik täyak. Nämoinik, u mominin ärutinik täñpänpäñ Anutu iñamiken bänepnin kuräki-inik it täkamäj. Ude täñirän imaka jopi Anutu bänepi täñbätäk täkta täk täkamäjö u peñpäñ Anutu paot-paori nämö u bureniñän orañ imiñpäñ täga kuñatne.

^{15 e} Unita ñode yäna; Kristo uwä Anutu ba ämawebeniye bämopi-ken topmäk-topmäk kodaki pewän ahäñkuk. Ude täñkuko unita ämawebe Anututä yänpabä yepmanpani unitä iron tägagämän tärek-täreki nämö u täga api yäpneñ, imaka kämi yäpmäkta Anututä yänkehäromtak man yänkuko u. U mebäri ñodeta täga api yäpneñ; Ämawebe topmäk-topmäk biani terak itkañ momi täñkuño unitäño kowata dämpän tärekta Kristo kumbuk.

¹⁶ Eruk, yänkehäromtak man täño mebärita yäna. Äma kubätä näk kumänjira näkño tuñum mät yäpen yän gäwerekopäj äma u nämö kumänjirän tuñumi täga nämö yäpen. ¹⁷ Äma uwä kodak irirän yänkehäromtak mani täño bureni nämö ahäwek. Kumbänkañ uyaku bureni ahäwek. ¹⁸ Eruk, mebäri unita topmäk-topmäk biani uwä jop nämö pewän ahäñkuk. Nämö, Mosestä tom kubä utpewän kumbänpäñ nägäri piwän kuñirän bureni ahäñkuk. ^{19 f} Unitäño käderi uwä ñode; Pengän Mosestä ämawebe jukuman kuduhtagän бага terak itkuño u yänahänpäñ yäwet moreñkuk. Ude täñpänjä bulimakau nanaki dämpänpäñ nägäri yäpmankañ umekät awähutkuk. Ude täñkañ sipsip pujiñi gämäni ba tokän kubä wäpi hisop u yäpmanpäñ nägät umekät awähutkuko u gänañ pewän äpmonpäpäñ nägät u бага man täño buk ba ämawebe terak kwarut yäbatkuk. ^{20 g} Ude täñpän ñode yänkuk; Nägät ñowä topmäk-topmäk Anututä intä iwatta peñ täwetkuko u täñkehärom täyak yäk. ^{21 h} Ude yänpänjä Mosestä nägät u kudupi yottaba, ba unitäño tuñum päke uterak imaka, kwarut yäbatkuk. ^{22 i} Bureni, Moses täño man kädet terak ñode pätak; Imaka kuduhtagän bumik nägät terakgän kudupi ahäwani. Ba nägät nämö piwä kuneño uwä äma täño momi nämoinik paotneñ.

^d 9:14 1Pi 1:18-19, 1Jo 1:7; Hib 6:1 ^e 9:15 1Ti 2:5; Hib 8:6 ^f 9:19 Kis 24:3,6-8; Wkp 14:4,6 ^g 9:20 Kis 24:8 ^h 9:21 Wkp 8:15,19 ⁱ 9:22 Wkp 17:11; Efe 1:7

Kristo uwä kadäni kubägän kumbuko uba

23^j Unita ɲode kanpän nadäkamäj; Imaka bureni kunum gänaɲ itkan unitäño wärani kome terak ɲo itkuño uwä kudupi jop nämo ahäwani. Nämo, nägät terakgän kudupi ahäwani. Upänkanj imaka bureni kunum gänaɲ itkan uwä tom täño nägät terak kudupi täga nämo ahäneɲ. Nämo inik, imaka kehäromi-inik kubä terak uyaku kudupi ahäneɲ. 24^k Unita ɲode nadäwut; Kristo Bägup Kudupitä Kudupi-inik, bureni täño wärani, äma keritä tänpäni uken nämo äronkuk. Nämo, uwä ini kunum gänangän äronkuk. Äronkuko Anutu iɲamiken nin gäarak itak. 25 Tänpäkanj bämop äma kome terak naniktä täk täñkuño u Kristotä udegän nämo täñkuk. Bämop äma uwä obañi obañi ärawa täkta tom täño nägäri yäpmänkanj Bägup Kudupitä Kudupi-inik-ken ärok täñkukonik. Upänkanj Kristotäwä ude nämo täñkuk. U gupi ärawa ude kadäni kadäni nämo iniɲ kireñkuk. 26 Nämo inik, ude täñkuk yäwänäku kadäni kadäni kunum kenta kome pewän ahänkuñ-kentä apiño komi nadän yäpmäj äbäk täyek. Upänkanj nämo inik! Kadäni tärek-tärek ɲoken kome terak ahänpänj momi peɲ morekta iniken gupi ärawa ude kadäni kubägän, kämita nitek iniɲ kireñkuk.

27^l Tänpäkanj ämawebe kuduptagän kadäni kubägän kumäkta yäwani. Kumänpänjä täktäki yäpmäj danik-danik käbeyä-ken api äroneɲ. 28 U udegän Kristotä ämawebe mäyap täño momi däpmäj tärekta kadäni kubägän ärawa ude gupi iniɲ kireñkuk. Tänpäkanj äneɲi api äbek. Momi däpmäj tärekta nämo, ämawebe unitä äbäkta dapun käronj täñ itkanj u yämagutta api äbek.

Ärawa bianitä momi täga nämo ärut morewek

10 1^m Moses täño бага mantä imaka tägatäga Kristotä täñ nimikta yäwani u kwawak nämo, wäranigän niwoɲärenkuk. Baga man u iwatpänj momi däpmäj tärekta Anutu-ken ärawa pen obañi obañi täk tänpäni. Tänpänj ärawa udewanitä ämawebe Anutu iniɲ oretta dubini-ken kuk täkanj u iɲamiken momini nämo, täga nämo yepmanpek. 2 Nämo inik! Kädet udewani täga yäwänäku kadäni kubägän tänpäni unita pewäm. Ba u täga yäwänäku ämawebe kädet biani iwatpänj Anutu iniɲ orerani uwä bänepi kuräki-inik itpänj mominita nadäwätäk pen nämo täk tänpäm. 3-4ⁿ Upänkanj nämo! Bulimäkau ba meme täño nägäritä momi täga däpmäj tärenaɲi nämo unita Anutu-ken ärawa obañi obañi täk täkanj uwä kadäni kadäni ɲode yäwoɲärek täyak; Nin momi tänpäni.

5 MEBÄRI unita Kristotä kome terak äpänpänj Anutu ɲode iwetkuk;

^j 9:23 Hib 8:5, 10:1 ^k 9:24 1Jo 2:1 ^l 9:27 Plp 3:20; Hib 10:10, 1Pi 2:24 ^m 10:1 Hib 8:5
ⁿ 10:4 Hib 9:13

Gäk momita iron peŋ gamik-gamik ba tom dāpmānpāŋ ijiŋ gamik-gamik unita nāmo nadāk tāyan.

Nāmo, gäk gupna namiŋpāŋ naniŋ kireŋkun.

6 Bureni-inik, momini ārutta iron peŋ gamiŋirā, ba tom dāpmānpāŋ ijiŋ gamiŋirā yabāwi gāripi nāmo tāk tākaŋ yāk.

7 Ude yānpāŋ ŋode yākgān tāŋkut; Nabā! Nāhā gākŋo gāripka iwatta ābātat ŋo. Man kudān tāwani biani uterak nāka yāŋahāwani udegān tāyat ŋo yāk. *Sam 40:6-8*

⁸Eruk, man Kristotā yāŋkuko unita nadāwut. Pengānā ārawa tāktāk kādet Moses tāŋo бага man terak pārani unita ŋode yāŋkuk; Gäk momita iron peŋ gamik-gamik ba tom dāpmānpāŋ ijiŋ gamik-gamik unita nāmo nadāk tāyan ba kawi gāripi nāmo tāk tākaŋ yāŋ yāŋkuk. ⁹Tānpāŋ u punin terak man ŋode yākgān tāŋkuk; Nabā! Nākā gākŋo gāripka iwatta ābātat ŋo yāŋ yāŋkuk. Eruk, man ude yāŋkuko unitā ŋode niwoŋāretak; Momi ārutta Anututā ārawa tāktāk kādet biani u awāhutpāŋ komenita momi ārutārut kādet kodaki kubā pewān ahāŋkuk. ¹⁰ Unita ŋode nadāwut; Jesu Kristotā Anutu tāŋo gārip iwatpāŋ ārawa ude, kāmita nīkek, kadāni kubāgān inīken gupi inīŋ kireŋkuko uterak mominin paorirā Anutu iŋamīken kudupi-inīk itkamāŋ.

¹¹^p Tānpākaŋ āneŋi ŋode tāwera nadāwut; Juda tāŋo bāmop āmatā kepma kepma momita yānpāŋ alta-ken kāroŋ wādāŋ itkaŋ ārawa tāktāk piā bian tāŋpani udegān wari wari tāk tākaŋ. Upāŋkaŋ waki, ārawa unitā āmawebe tāŋo momi tāŋpewān nāmoinīk paot tākaŋ. ¹²Tāŋ, Kristowā kadāni kubāgān, kāmita nīkek gupi inīŋ kireŋpāŋ kumbuk. Tāŋkaŋ piā u tāŋpa tārekaŋ yāŋ nadānpāŋ Anutu kerī bure kāda āro maŋitkuk. ¹³^q Maŋitkaŋā Anututā iwaniye gāmori-ken yepmaŋpekta itsāmāŋ itak. ¹⁴Burenitā bureni-inīk, ārawa kubāgān tāŋkuko unitā āmawebeniye Anutu iŋamīken momini nāmo, yepmaŋkuk. Tāŋkaŋ āmawebe u kudupi itneŋta irit kuŋat-kuŋarīken yāpā-siwontak piā tāŋ itak.

¹⁵Kudupi Munapiktā mebāri u kwawak yāŋahānpāŋ niwetkuk. Pengānā ŋode niwetkuk;

¹⁶^r Ekānitā ŋode yāyak; Eruk, kāmi Isrel āmawebe-kāt topmāk-topmāk ŋode api tāŋpet;

Man kādetna siwoŋi u nadāk-nadāki-ken peŋ yāmiŋpāŋ bānepi-ken kehāromigān api kudān tāwet.

¹⁷^s Ude yānpāŋ āneŋi kubā pen ŋode yākgān tāŋkuk;

Tānpākaŋ wakini peŋ moreŋpāŋ mominīta guŋ takinīk api tāŋpet yāk. *Jer 31:33,34*

^o 10:10 Hib 9:12,28 ^p 10:11 Kis 29:38 ^q 10:13 Hib 1:3; Sam 110:1 ^r 10:16 Hib 8:10

^s 10:17 Hib 8:12

18 U kawut! Momi peŋ morewani unita momita yānpāŋ ārawa āneŋi kubā tānaŋi nāmo. Nāmoinik!

Anutu dubini-ken kuk tākāna!

19^t Notnaye, mebāri unita nin bātakigān tānpāŋ Bāgup Kudupitā Kudupi-inik-ken tāga ārok tāne. U nāmo yājiwārani. Nāmoinik, Jesu tāŋo nāgāritā mominin ārut moreŋpāŋ kādet tāwit nimiŋkuk. 20^u Bianā kādet u itpipiŋkuk. Juda tāŋo bāmop āma intājukun unitāgān tek wādāwani pāhap yāpmāŋ kewēŋpāŋ Bāgup Kudupitā Kudupi-inik-ken tāga ārok tāŋkuŋ. Upāŋkaŋ Jesu ini gupitā бага, kādet tāŋpipiŋkuko u yāpmāŋ kewēŋ nimiŋirān kādet kodaki, irit ikek kubā tumbuk. Kādet uterak nin kudup Anutu-ken tāga ārok tāne. 21 Nadākaŋ? Apiŋo bāmop āma ārowani kubātā Anutu tāŋo āboriye ninta intājukun it nimitak. 22^v Unita bānep nadāk-nadāk siwoŋi nitek tāŋkaŋ nadākiniknin tāŋ-tāpānewani nikektā Anutu dubini-ken kuk tākāna! Ninā gupnin ume sākgāmānpāŋ ārut morewani ba mominin tāŋo māyāk ārut tāŋpā kwani unita tāga kune!

23^w Tāŋpākaŋ Jesutā api nimagurek yāŋ nadākinik tāŋpāŋ yāŋahāk tākamāŋ u iŋit-inik tāŋpeŋ kuŋat tākāna! U imata, Anututā ude api tāŋ tamet yāŋ yāŋkehārom taŋkuko u bureni-inik api tāŋpek. 24 Tāŋkaŋ ābot tāŋpani notniye kowat nadāŋ imān tāŋkaŋ iron kādet ba piā tāgātāga mebāri mebāri tāna yānpāŋ bānepnin kowata kowata tāŋpidām tak tākāna. 25^x Tāŋkaŋ notniye ātutā Anutu iniŋoret kābeyāta gaŋa taŋpāŋ nāmo ārok tākaŋ u nin udegān tānetawā! Nāmo, Ekāni tāŋo kadāni pāhap kerāp tāyak u kaŋpāŋ nadāk tākamāŋ unita kābeyā tāŋpāŋ kādet siwoŋi iwatta bānepnin kowata kowata tāŋpidām tak tākāna!

26^y Unita ket ŋode nadāwut; Ninā Kristo tāŋo man bureni nadāna tumbākaŋ gwāk pimiŋpāŋ momi kādet iwatnero uwā jide tāŋpāŋ kowata api irepmitne? Nāmo, momi u ārutta ārawa tāktāk kādet kubā nāmo pātāk. 27^z In āma udewani uwā bumta umuntākot! Kowata wakikāt kādāp komi pāhap, āma Anutu māde ut imanita biŋam u inta itsāmāŋtak. 28^a Kādet bianita nadāwut; Āma kubātā Moses tāŋo бага man iwatta bitnāŋirān āma yarā ba yarākubātā momini yāŋahāneŋo uwā āma udewani nāmo yabāŋ koreneŋ, kumāŋ-kumāŋ dāpneŋ. 29^b Unita āma kubātā Anutu tāŋo nanaki nāmo oraŋ imiŋpāŋ jiraŋ ude yeŋ gatāwani udewanita jide yāne? Āma udewanitā nāgāt momini ārut-paktaŋ yāmiŋkuko unita nadāwā āpani tāŋpākaŋ iron tāŋ yāmani Munapik u yāŋārok ude iwet tākaŋ. Butewaki, jide tāŋpāŋ āma udewanitā kowata wakiinik kubā api irepmitneŋ? Nāmotā nāmoinik. 30^c Anututā ŋode yāŋkuko

^t 10:19 Hib 4:16 ^u 10:20 Mat 27:51; Hib 9:8 ^v 10:22 Wkp 8:30; Ese 36:25; Efe 5:26 ^w 10:23 Hib 4:14 ^x 10:25 Hib 3:13 ^y 10:26 Hib 6:4-8 ^z 10:27 Ais 26:11
^a 10:28 Lo 17:6, 19:15 ^b 10:29 Kis 24:8; Hib 13:20 ^c 10:30 Rom 12:19; Lo 32:36; Sam 135:14

unitäjo mebäri nadäkamäj; Kowata näkŋa api yämet yäk. Ba äneŋi kubä pen ŋode yäkŋän täŋkuŋ; Ekänitä ini ämawebeniye täjo täktäki terak api yäpmäj daniwek. ³¹Bureni-inik, kowata waki yäpmäkta Anutu paot-paori nämo unitäjo keriken äroweno uwä imaka umuri pähap kubä.

Nadäkinikjin täŋkehärom täŋpäŋ itkot

³²Eruk notnaye, bian peŋyänjektä pengän ahäj tamiŋkuko kadäni unita juku piwut. Kadäni uken bäräpi mebäri mebäri intä terak äronkuŋo upänkaŋ gwäk pimiŋpäŋ nadäkinikjin nämo pewä putäreŋkuŋ. ³³^d Kadäni kubäkubä in ämawebetä tabäj mägayäwut yänpäŋ inamiken tepmaŋpäŋ man waki täwerit komi tamiŋit täk täŋkuŋonik. Ba notjiye ätu komi udegän yämik täŋkuŋo u bok kaŋ nimut yänpäŋ pidämtak täŋkuŋ. ³⁴^e Täŋkaŋ notjiye ätu komi eŋiken yepmaŋkuŋo u in butewaki nadäj yämiŋpäŋ täŋkentäj yämiŋkuŋ. Täŋpakaŋ äma ätutä inta nadäwä jiraŋ ude täŋpöpäŋ tuŋumjin kudup täyomägarirä bäräpi u oretoret terak kotaŋkuŋ. U imata, imaka säkgämän, paotpaot niked nämotä it nimikaŋ yäj nadänkuŋo unita.

³⁵Unita notnaye, kadäni uken nadäkinik kehäromi täŋpäŋ bätakigän it täŋkuŋo ude, apiŋo udegän it täkot. Ude tänayäj täjo uwä gwäki pähap api yäpneŋ. ³⁶^f Täŋkaŋ kehärom täŋpäŋ itneŋ. Ude täŋpänä Anutu täjo gärip u täga api iwatneŋ ba imaka u ba u tamikta yänkehärom täŋkuko u täga api yäpneŋ. ³⁷Unita Anututä ŋode yäyak;

Kadäni keräpi itkaŋ äma äneŋi äbäkta yäwanitä api äbek. U itkaŋ nämo api äbek.

³⁸^g Täŋpakaŋ näkŋo siwoŋi ämawebenayetä nadäkinik täŋpäŋ kodakgän api itneŋ.

Täj, ämawebe u kubätä nadäkiniki pewän putärewäwä unita nadäwa täga nämo api täneŋ yäk. *Hab 2:3-4*

³⁹Upänkaŋ ninä nadäkinik kädet u mäde ut imiŋpäŋ paot-paotta biŋam täŋpani nämo. Nämoinik, ninä nadäkinik ikek kuŋatpäŋ irit kehäromita biŋam täŋpani.

Nadäkinik ikek kuŋat-kuŋat täjo mebäri

11 ¹^h Nadäkinik ikek kuŋat-kuŋat täjo mebäri ŋode; Imaka dapunintä nämo yabäk täkamäj unita U bureni-inik itkaŋ yäj nadäk täkamäj. Ba imaka imaka kämi yäpmäkta Anututä peŋ nimiŋkuko u bureni-inik api yäpne yäj nadäk täkamäj. ²Ämawebe bianitä nadäkinik udewani niked kuŋarirä Anututä yabänpäŋ-nadäwän täga täŋkuŋ. ³ⁱ Ba ninäwä nadäkinik täŋpäŋ ŋode uwä bureni yäj nadäk

^d 10:33 1Ko 4:9 ^e 10:34 Mat 6:20; Mat 19:21,29 ^f 10:36 Luk 21:19; Hib 6:12

^g 10:38 Rom 1:17; Gal 3:11 ^h 11:1 Rom 4:18, 2Ko 5:7 ⁱ 11:3 Stt 1:1; Sam 33:6, 2Pi 3:5

tākamānj; Anututā man yānjirān kunum kenta kome ahānjikumān. Tānjpānj imaka imaka yabāk tākamānj u Anututā imaka nāmo yabāwani upānj tānjpewān ahānjkuņ.

^{4j} Tānjpākaņ āma biani kubā wāpi Abel unitā nadākinik tānjpānj Anututa ārawa tāgagāmān kubā tānjirān Anututā kawān tāgarjuk. Noripaki Kentā tānjkuko u irepmitpānj tānjkuk. Tānjpānj nadānj imikinik tānjkuko unita Anututā Abel, Gāk āma siwoņi yānj iwetkuk. Tānjpākaņ Abel kumbuko upānjkaņ nadākiniki terak man pen yānj itak.

^{5k} E, āma biani kubā wāpi Enok unitā Anututa nadānj imikinik tānjkuko unita kome ŋo terak nāmo kumbuk. Nāmo, Anututā komegup ikek wādānj yāpmānj āronjukuko unita noriyetā Enokta wāyākņewā waņkuņ. Tāņkaņ āma unita Anutu tāņo mantā ŋode yānjkuk; U kome terak kuņatjuk-ken uken Anututā Enok kaņpānj gāripi nadāk tānjkukonik. ⁶Bureni-inik, āma nadākiniki nāmōtā jide tānjirān Anututā u kawān tāgawek? Nāmoinik, āma kubātā Anutu dubini-ken kwayānj nadānjpānjā nadākinik ŋode tānjpek; Anutu u bureni itak. Ba ŋode imaka nadākinik tānjpek; Āma bānepitā Anutu tāņo mebārini ket nadānayānj yānj nadāk tākaņ u Anututā kowata tāga api yāmek.

^{7l} Ba kubā ŋode; Āma biani kubā wāpi Noa unitā Anututa nadānj imikinik tānjpānj imaka umuri kāmi ahāwayānj tānjkuko unita jukuman iwerirān nadāwān bureni tānjkuk. Anututā imaka ude api ahāwek yānj iwetkuko u nāmo ahānjirān upānjkaņ Anutu tāņo mani buramiņpānj gāpe pāhap kubā tānjkuk. Tānjpānj gāpe u gānaņā Noa ini ba webeni nanakiye bok āronpānj sākgāmān itkuņ. Tānjpākaņ nadākiniki bureni unitā āmawebe pāke itkuņo unitāņo kādet waki kwawak pewān ahānj yāmiņkuk. Tānjirān man Anututā āmawebe nadānj imikinik tāņpani u yāwet tāyak udegān, Noata siwoņi āma yānj yāntāreņ imiņkuk.

^{8m} Ba Abraham tāņo nadākinikita nadāna; Abrahamtā nadānj imikinik tānjpānj Anututā man kubā ŋode iwerirān mani buramiņkuk; Gāk komeka peņpānj kome nākā gamikta iwoyānjkut-ken u ku! Anututā man ude iwerirān mani buramiņpānj u kuyat yānj nāmo nadāņkaņ, komeni peņpeņ akumaņ kuņkuk. ⁹ⁿ Tāņkaņ nadākinik tānjpānj kome iwoyānj imani-ken pāņku yot bureni nāmo, āma ābanitā-yānj yottaba tānjpānj ittānj kuņat tānjkukonik. Tānjirān Aisak kenta Jekop Anututā biņam bok yānj yāmani unitā udegān tānjkumān. ¹⁰Tānjpākaņ Abraham ābanitā-yānj itkuko unita nadāwātāk nāmo tānjkuk. Nāmo, u yotpārare kehāromi-inik kubāta itsāmāk tānjkukonik, yotpārare Anututā ini tawaņ peņpānj udegān pewān ahāwani.

^j 11:4 Stt 4:3-10 ^k 11:5 Stt 5:24 ^l 11:7 Stt 6:13-22; Stt 7:1, 1Pi 3:20; Rom 3:22, 4:13

^m 11:8 Stt 12:1-5; Apos 7:2-4 ⁿ 11:9 Stt 26:3; Stt 35:12,17

11° Tänpäkaŋ Abraham ini uwä tågawani tänjirän webeni Sara imaka, aruŋ it yäpmän äbätängän webe pähap täŋkuko upänkaŋ nadäkinik täŋkumäno unita Anututä nadän yämiŋjirän webeni nanak bäyaŋkuk. Sara uwä ŋode nadänkuk; Anututä näk nanak bäyakta yänkehäromtaŋ namiŋkuko unita nanak api bäyawet. Anutu u man bureniŋän yäk täyak yän nadänkuk. 12^p Tänpäkaŋ mebäri unita kumäk-kumäk kadäni keräp täŋkuko upänkaŋ äma tågawani Abraham uterak äbekiye oraniye daninaŋi nämo, guk ba mobä jiraŋ ude ahänkuŋ.

13^q Tänpäkaŋ ämawebe mani biŋam yänahätat ŋo kudup Anututa nadän imikinik tänpəŋ kuŋat-tägän kumbuŋ. U imaka Anututä kämi yäpmäkta yänkehärom täŋkuko u kome ŋo terak nämo yäpuŋ. Nämo, u ban irirän kaŋpän nadänkaŋ oretoret tänpän ŋode yänahäkta mäyäk nämo nadänkuŋ; Kome ŋowä komenin bureni nämo, nin äbanigän yän yänkuŋ. 14 Tänpäkaŋ ämawebe man ude yäwani uwä ŋode niwoŋarek täkaŋ; U komeni burenita wäyäkŋekaŋ. 15 Tänpän komeni kujat peŋpeŋ äbuŋo unita yänpän yänkuŋ yäwänäku äneŋi komeni-ken täga kwäm. 16^r Upänkaŋ komeni bianita nadänpän nämo yänkuŋ. Nämo, u kome säkgämän kubä, komeni biani u irepmiak upän kaŋ-ahäna yän nadänpän yänkuŋ. U kunumta yänkaŋ yänkuŋ. Unita äma udewanitä Anututa U nin täŋo Anutunin yän yänjirä Anututä nadäwätäk nämo täk täyak. U imata, yotpärare kubä täŋkettaŋ yämiŋkuko itak unita.

17-18 Tänpäkaŋ Anututä tänyabäk pewän ahän imiŋjirän Abrahamtä nadän imikinik tänpän nanaki Aisak Anututa ärawa ude kumän-kumän utta pidäm täŋkuk. Täŋkaŋ Anututä nanaka Aisak terak oraŋkaye mäyap api ahäneŋ yän yänkehäromtaŋ imiŋkuko upänkaŋ nanaki tepi kubägän u ärawa ude iŋiŋ imikta nämo bitnäŋkuk. 19^s Nämo inik, u ŋode nadänkuk; Aisaktä kumänjirän Anututä kumbani-ken nanik äneŋi täga yäpmän akwek yän nadäkinik ude täŋkuk. Tänpäkaŋ bureni, Aisak kumbani-ken nanik bumik äneŋi imagutkuk.

20^t Eruk Aisak u ittän kuŋtängän äma ekäni tänpän Anututa nadän imikinik tänpän nanakiyat Jekop kenta Iso unita imaka täga Anutu-ken nanik kämi ahän yämikta kon man yäwetkuk. 21^u Tänpäkaŋ Jekop imaka, Anututa nadän imikinik täŋkuko unita tågawani tänpän kumbayän nadänpän ŋode täŋkuk; Josep täŋo nanakiyat kon man yäwetpän ähottaba iŋitkaŋ gwäjiŋ äpmonkaŋ Anutu iniŋ oretkuk. 22^v E, Josep uwä ittän kuŋtängän kumäk-kumäki keräp tänjirän Anututa nadäkinik tänpän ŋode yänahänkuk; Kämiwä, Isrel ämawebe Isip kome peŋpeŋ api kuneŋ. Ude yänpän kujari änekta jukuman yäwetkuk.

° 11:11 Stt 18:11-14; Stt 21:2 p 11:12 Rom 4:19; Stt 15:5, 22:17; Lo 10:22 q 11:13 Stt 23:4, 1Sto 29:15; Sam 39:12, 1Pi 2:11 r 11:16 Kis 3:6,15; Mak 12:26 s 11:19 Rom 4:17
 t 11:20 Stt 27:27-29; Stt 27:39-40 u 11:21 Stt 48:15-16 v 11:22 Stt 50:24-25; Kis 13:19

23^w Ba Moses tãjo manbiñam nadãna; Moses tãjo miñi nanitã Anututa nadãñ imikinik tãñkumãno unita Moses ahãwãnpãñ kãbop peñirãn komepak yarãkubã tãreñkuk. Miñi nani uwã Moses nanak u kawãn inide kubã tãñpãnpãñ Isip kome tãjo intãjukun ãma wãpi Fero unitãjo man mãde ut imikta nãmo umuntañkumãn. 24^x Eruk Moses u tãgañpãñ Anututa nadãñ imikinik tãñpãñ Fero ãperi unitãjo nanaki ude, gãripi terak itta bitnãñkuk. 25^y Tãñpãñ ñode nadãñkuk; Imata kome ñonitãjo gãrip kadãni kerãpi-tagãn kañ iwaret? Nãmo, nãk bãrãpi Anutu tãjo kudupi ãmawebeniye-kãt bok nadãnayãñ tãmãjo uyaku tãga yãk. 26^y Ude yãñkuko unitã ñode niwoñãretak; U Anutu-ken gwãki tãga yãpmãkta nadãñkuk. Unita kãmi ahãkta yãwani Kristota yãñpãñ bãrãpi ahãñ yãminayãñ tãjo unita nadãwãn tãgawãpãñ Isip tãjo tunjum gãripi nikek u yãpmãkta nadãwãn jirañ ude tãñkuk. 27^z Tãñkañ Moses u Anututa nadãkinik tãñpãñ Anutu nãmo kak tãkamãñ u dapuritã kañkañ bumik gwãk pimĩnpãñ Fero tãjo kokwawakta nãmo umuntañkañ Isrel ãmawebe yãmagurãn Isip kome peñpeñ kuñkuñ. 28ª Tãñkañ Moses u Anututa nadãkinik tãñkuko unita Pasova ãñnak-ãñnak yãput peñpãñ Isrel ãmawebe sipsip tãjo nãgãri eñi yãma terak ãrutkot yãñ yãwetkuk. Ude tãñkuko unita kumãk-kumãk tãjo añero, nanak ãmani intãjukun nanik dãpani unitã Isrel ãmawebe yãrepmĩtpãñ nanakiye intãjukun nanik nãmo dãpuk.

29^b Tãñpãkañ Isrel ãmawebe Anututa nadãkinik tãñkuño unita gwãgu wãpi Ume Gãmãni u kome kawuki ude irirãn bãmopgãn kuñkuñ. Kuñirã Isip naniktã udegãn kuna yãkñat gwãgu gãnañ ãpmonpãñ ume nañpãñ kumbuñ.

30^c Tãñpãkañ ãneñi kubã ñode; Isrel ãmawebe unitã Anututa nadãkinik tãñpãñ mani buramiñpãñ Jeriko tãjo yewa pãhap gãgãni-ken kepma 7 udetã kuñat ãyãñurirã yewa u tokãt mañkuk.

31^d Tãñpãkañ kubokãret webe wãpi Rahap u nadãkinikitã tãñkentãñ imiñirãn Anututa mãde ut imani-kãt penta nãmo paotkuñ. U imata, ãma kome kañiwatta kãbop kuñkuño u yãmagutpãñ ini eñi gãnañ kãbop yepmañkuko unita.

32 Eruk imata man kãroñi yãñiwat yãpmãñ kwet? Nãmo, man kudãn ñoken bãgup irãnpãñ uyaku Gidion, Balak, Samson, Jepta, Devit, Samuel ba profet biani ãtu tãjo manbiñam tãga tãweret. 33^e ãma unitã Anututa nadãkinik tãñpãñ kudãn mebãri mebãri tãñkuñ. ãma nadãkinik tãñkuño u ãtutã kome ãtu tãjo intãjukun ãmakãt ãmik tãñpãñ kehãromini yãpmãñ ãpuñ. Tãñkañ u ãmawebe kudãn siwoñi terak yabãñ yãwatpãñ

^w 11:23 Kis 1:22, 2:2 ^x 11:24 Kis 2:10-12 ^y 11:26 Hib 10:34-35 ^z 11:27 Kis 12:51; Kis 14:13,14; Rom 1:20, 1Ti 1:17; Hib 11:1 ^a 11:28 Kis 12:21-30 ^b 11:29 Kis 14:21-31
^c 11:30 Jos 6:12-21 ^d 11:31 Jos 2:1-21; Jos 6:21-25; Jem 2:25 ^e 11:33 Dan 6:22

imaka imaka Anututä yämikta bijam yäwani u yäpuḅ. Tänpäkaḅ ätutäwä aḅ komi, äma däpani täḅo meni täḅpipiḅkuḅ. ^{34f} Ätutäwä kädäp mebet pähap däpä kumbuḅ, ba iwantä nadäkinik täḅpani ätu kumäḅ-kumäḅ däpnayäḅ täḅirä Anututä täḅkentäḅ yämiḅirän nämo kumbuḅ. Bureni, äma uwä iniken kehäromini nämo upäḅkaḅ Anututä kehäromi yämiḅkuk. Kehäromi yämiḅirän kome ätuken nanikkät ämik kehäromigän täḅpāḅ däpmäḅ yäwat kireḅkuḅ.

^{35g} Tänpäkaḅ webe ätutä Anututa nadäkinik täḅkuḅo unita nanakiye kumbani-ken nanik äneḅi akuḅirä yämagutkuḅ. Täḅ, nadäkinik täḅpani ätuwä äma keru terak komi pähap nadäḅtāḅgän kumbuḅ. Anututa äwo yāḅkuḅ yäwänaku komi u täga irepmiräm. Upäḅkaḅ ḅode nadäḅpāḅ äwo nämo yāḅkuḅ; Kumäḅ-kumäḅ nidäpākaḅ äneḅi akuḅpāḅ irit tägagämän kaḅ yäpna yāḅ nadäḅkuḅ. ^{36h} Tänpäkaḅ ämatä nadäkinik täḅpani äma ätu yāḅärok yäwerit päripmäḅit täḅkuḅ. Ba ätu keru kuroḅi topmäḅpāḅ komi eḅiken yepmaḅkuḅ. ³⁷ⁱ Täḅ, ätuwä mobätä kumäḅ-kumäḅ däpuḅ. Ba ätu yepmiḅitpāḅ sotä kwäk duk täḅkuḅ. Ba ätuwä päiptä kumäḅ-kumäḅ däpuḅ. Tänpäkaḅ ukät nanik ätutä jopi jäwäri itkaḅ tekta tom gupipāḅ täḅkaḅ kuḅarirä bäräpi mebäri mebäri yämiḅkuḅ. ³⁸ Ude täḅ yämiḅirä kome jopi-ken, pom terak, mobä kawut ba kome gānaḅ ittāḅ kuḅatkuḅ. Butewaki! Äma tägatäga udewani imata kome waki ḅo pen itneḅ?

³⁹ Tänpäkaḅ Anututä ämawebe u nadäkiniki yabäḅpāḅ-nadäwän tägagämän täḅkuḅo upäḅkaḅ imaka ämawebenyeta kämi yämikta yāḅkehärom täḅkuko u kome terak irirä pengän nämo yämiḅkuk. ⁴⁰ U imata, yäput peḅpāḅ Anututä ninta yāḅpāḅ-nadäk tawaḅ tägagämän kubä ḅode peḅ nimiḅkuk; Ämawebe bijam ikek u ninkät penta päke kubäḅän Kristo täḅo piä terak Anutu dubini-ken kuḅpāḅ säkgämän-inik api itne.

Jesu täḅo kädet kuroḅ iwat täkäna

12 ^{1j} Eruk, u kawut! Ämawebe nadäkinik ikek päke u nin it gwäḅiḅ nimiḅpāḅ nadäkinik täktäk kädet bureni niwoḅärekaḅ. Unitu imaka u ba unitä wädäḅ nipmäḅit täkaḅ ba momi ninken kwasikot täkaḅ u datäreḅ täḅpā kwäpāḅ kädet Anututä peḅ nimiḅkuko uken ehutpāḅ bäräḅek täkäna. ^{2k} Ude täḅkaḅ intäḅjukun ämanin, nadäkinik kädet bureni niwetpāḅ niwoḅärewani Jesu u kaḅiwatpāḅ kädet ugän iwat täkäna. Jesu uwä bānep oretoret pähap itsämäḅ imiḅkuko u juku piḅkaḅ päya kwakäp täḅo mäyäk unitu nadäwän mewuni täḅirän ehutpāḅ kotaḅkuk. Ude täḅkaḅ äroḅkuko apiḅo Anutu intäḅjukun äma u keru bure käda wäpi bijam ikek itak. ³ Unitu Jesuta nadäwut. U ämatä waki täḅ

^f 11:34 Dan 3:23-27 ^g 11:35 1Kn 17:17-24, 2Kn 4:18-37 ^h 11:36 1Kn 22:24-27; Jer 20:2, 37:15; Jer 38:6 ⁱ 11:37 2Sto 24:21 ^j 12:1 Rom 7:21, 1Ko 9:24-25 ^k 12:2 Hib 1:3

imiŋkuŋo upāŋkaŋ kehārom taŋpāŋ kwikinik itkuk. Unita in udegān nadākinik kādet tāga u gwāk pimiŋpāŋ iwatta gapun tāneŋtawā.

Anutu uwā nanin bāyawani bumik

⁴Bureni, in kubākubātā momijin māde ut yāmikta piā tāk tākaŋ. U tāga tāk tākaŋ upāŋkaŋ it yāpmāŋ abākaŋken inken nanik kubātā āma keri terak nāgāri nāmo piwān kuŋkuŋ. Nāmo, kāmi kāwep api ahāŋ tameko unita man kubā tāwera nadāwut. ⁵Jide, Anututā in nanaknaye yāŋpāŋ bāneŋpin tāŋpidām takta man ŋode kudān tāwani unita tāŋguŋ taŋkuŋ?

Nanakna, Ekānitā yāpān-siwonŋ takta komi gamiŋirān unita nadāwi āpani nāmo tāŋpek, ba nadāŋ bārāp tāŋpāŋ nāmo kaŋ-umuntaŋ kwen.

⁶ ¹ U imata, Ekānitā āma kubāta nadāŋ imikinik tāŋpāŋ nanakna yāŋ iwetpāŋā irit kuŋat-kuŋari yāpān-siwontaŋ imikta komi imik tāyak.

Snd 3:11-12

⁷ Unita bārāpi kotaŋpāŋ kwikinik irut. U Anutu tāŋo yāpā-siwontaŋ piā. Yāpā-siwontaŋ piā tāk tāyak uwā nanjiye bāyawanitā-yāŋ tāŋ tamik tāyak. Nadākaŋ? Kome terak naniyetā iroŋiniye yāpā-siwontaŋ tākaŋ. Eruk, Anututā udegān tāk tāyak. ⁸Tāŋ, Anututā iroŋiniye bureni kudup yāpān-siwontaŋ tāyak unita in yāpā-siwonŋ takta komi nāmo tameko uwā ŋode nadāneŋ; Nin kubokāret nanak, nanakiye bureni nāmo. ⁹Tāŋpākaŋ ŋode nadāk tākot; Nin iroŋiken naniye bāyawanitā yāpā-siwontaŋ piā tāŋ nimiŋirā oraŋ yāmik tāŋkumāŋonik. Eruk, ude tāk tāŋkumāŋo unita mājonin tāŋo Nanin pāhaptā ninken yāpā-siwontaŋ piā tāŋirān, imata nadāna bureni-inik nāmo tāŋpek? Nāmo, komi bārāpi ahāŋ nimiŋirā u kotaŋpāŋ kwikinik itnayāŋ tāmāŋo uwā irit burenita biŋam api tāne.

¹⁰Tāŋpākaŋ naniye bāyawanitā iniken nadāk terak apiŋotagān yāpā-siwontaŋ nimik tāŋkuŋonik. Tāŋ, Anututāwā tāŋkentāŋ nimikta ba nin ini kudupi-inik it tāyak udegān itta yāpā-siwontaŋ piā tāŋ nimik tāyak. ¹¹ Bureni, yāpā-siwontaŋ tāŋo komi unita pengān gāripi nāmo nadāk tākamāŋ. Nāmo, u komi! Upāŋkaŋ kāmi, yāpān-siwontaŋ nimiŋirān nadāna tārewāpāŋ kādet siwonŋi āneŋi iwatpāŋ bāneŋpin pidāmtak tāyak.

Jukuman ātu

¹² Butewaki! In ātu gapun taŋpāŋ itkaŋ. Eruk bāneŋpin tāŋkehārom taŋpāŋ āneŋi kehāromi nikek kaŋ irut! ¹³ Gapun taŋpāŋ kuŋarirā nadākinikjin paot-inik tāneŋta! Unita kādet siwonŋi iwatpāŋ kehāromi

¹ 12:6 Rev 3:19 ^m 12:7 Lo 8:5, 2Sml 7:14 ⁿ 12:11 Jem 3:17-18 ^o 12:12 Ais 35:3
^p 12:13 Snd 4:26

nikek kuŋat tākot. ^{14^q} Ude tãŋkaŋ ämawebe-kät not tãŋpãŋ bãnep kubãgãn terak itta piãni tãk tãkot. Tãŋkaŋ udegãn, ehutpãŋ momi tãktãk kãdet mãde ut iminpãŋ kudupi kaŋ irut. Nadãkaŋ? Äma kubãtã kudupi nãmo irayãŋ tãko uwã Ekãni nãmoinik api kaŋ-ahãwek. ^{15^r} Tãŋpãkaŋ in kubãtã Anutu tãŋo orakorak pãra yãpeko udetã nadãŋ tãpãneŋpãŋ kaŋ kuŋarut. Ba inken nanik kubãtã tokãn jãgãmi ude äworenŋpãŋ in bãmopjin-ken tãŋpãwak pãhap pewãn ahãneŋo udetã watãni ket itpãŋ kaŋ kuŋarut. ^{16^s} Ba in kubokãret tãneŋo udetã irit kuŋat-kuŋatjinta nadãŋ tãpãneŋpãŋ kaŋ kuŋarut. Tãŋpãkaŋ in kubãtã Iso ude äworenŋpãŋ Anututa nadãŋ äwarãkuk tãŋpektã! Iso uwã nanak intãjukun nanik unitã imaka tãgagãmãn nani kerik-ken nanik tãga yãpnaŋipãŋ kepma kubã nakta iwãpãŋ monãni ŋode iwetkuk; Gãk ketem ijij namikaŋ imaka pãke nantã namayãŋ tãyak u kudup gãka biŋam yãk. ^{17^t} Eruk ude yãŋkukopãŋ kãmiwã jide nadãŋkuk? U nani-ken nanik kon man ba tuŋumi äneŋi nãkŋata biŋam kaŋ tãŋpãn yãŋ nadãŋkuko upãŋkaŋ nanitã Nãmo yãŋ iwetkuk. Nãmo yãŋ iwerirãn konãm butewaki tãŋkuko upãŋkaŋ goret pengãn tãŋkuko u yãpã-siwonŋtakta kãdetta wãyãkŋewãn waŋkuŋ.

Topmãk-topmãk kodaki terak it tãkamãŋ

^{18^u} Eruk, in uken it tãkamãŋ yãŋ nadãk tãkaŋ? In imaka ketjintã tãga iŋirani ba dapunŋintã kãnaŋi, Isrel ämawebetã kaŋkuŋo udewani-ken nãmo itkaŋ. Isrel ämawebe uwã Sainai pom mebãri-ken kuŋkaŋ kãdãp mebet pãhappãŋ kaŋkuŋ. Ba kome wãrãmãŋirãn bipmãŋ utpãŋ mãnit pãhap piãŋirãn kaŋkuŋ. ^{19^v} Tãŋkaŋ womat mãmã pãhap gãnaŋ gera kotãk kubã nadãŋkuŋo uwã nadãŋkaŋ umuntaŋpãŋ Moses butewaki man terak ŋode iwetkuŋ; Man u äneŋi nãmo ahãŋirãn nadãnayãŋ yãk. ^{20^w} Tãŋpãkaŋ Moses man ude iwetkuŋo uwã mebãri ŋodeta; U Anutu tãŋo jukuman ŋodeta nadãŋirã umuri pãhap tãŋkuko unitã; Äma ba tom kubãtã pãŋku pom u yeweko uwã mobãtã kumãŋ-kumãŋ utneŋ. ^{21^x} Bureni-inik, imaka kaŋpãŋ nadãŋkuŋo uwã umuri pãhap tãŋirãn Mosestã yãkuk; Umuntaŋpãŋ dãdãtnã kwaikaŋ! yãk.

^{22^y} Tãŋ, intã pãŋku itkaŋ-ken uwã imaka umuri udewani nãmo. Nãmoinik, inã Saion pom, Anutu paot-paori nãmo unitãŋo yotpãrãre wãpi Kunum Gãnaŋ Jerusalem uken kuŋkuŋo itkaŋ. Uken aŋero jiraŋ, daninaŋi nãmo oretoret pãhap tãŋ itkaŋ-ken u kuŋkuŋo itkaŋ. ^{23^z} Ba in Anutu tãŋo nanakiye intãjukun nanik unitãŋo kãbeyã pãhapken äbã yãpurãrãtkuŋo itkaŋ. Ämawebe äbot uwã wãpi kunum gãnaŋ kudãn tãwani. Ba in Anutu, ämawebe kuduŋtagãn yãpmãŋ daniwani äma, uken ahãŋkuŋo itkaŋ. Ba

^q 12:14 Sam 34:14; Rom 12:18 ^r 12:15 Apos 8:23 ^s 12:16 Stt 25:33-34

^t 12:17 Stt 27:30-40 ^u 12:18 Kis 19:16-20; Lo 4:11-12 ^v 12:19 Kis 20:18-21; Lo 5:22-27

^w 12:20 Kis 19:12-13 ^x 12:21 Lo 9:19 ^y 12:22 Gal 4:26; Rev 5:11 ^z 12:23 Luk 10:20

ämawebe siwoji, Anututä momini ärut-paktan yämiŋkuko unitäŋo mäjäotä irani-ken ahänkuŋo itkaŋ. ²⁴^a Ba in Jesu, Anutu ba ämawebeniye bämopi-ken topmäk-topmäk kodaki pewän ahänkuŋo uken ahänkuŋo itkaŋ. Ba nägät, Jesutä momi pekpek kädet täwitta piwän kuŋkuŋo uken ahänkuŋo itkaŋ. Nägäri uwä manbiŋam säkgämän kubä yänahäk täyak, manbiŋam Abel täŋo nägättä yänahänkuko ude nämo. Nägät Abeltä piwän kuŋkuŋo unitä kowat-urän pewän ahänkuk.

²⁵^b Unita eruk, Anutu man niwet täyak u man yänjirän mani buramikta bitnäneŋta nadänpän bänep nadäk-nadäkjinta watä ket itkot. Nadäkaŋ? Anututä bian Moses meni jinom terak komen ämawebe jukuman yäwetkuko upänkaŋ mani nämo buramiŋkuŋ. Mani nämo buramiŋkuŋo unita kowata waki bureni yäpuŋ. Täŋ, apiŋo Anututä kunum gänaŋ nanik Jesu terak jukuman niwetak. Täŋjirän nin man kunum gänaŋ nanik u buramikta bitnänero uwä jide tänpän kowata waki u irepmitne? Nämo inik, u waki inik yäpne. ²⁶^c Tänpäkaŋ man bian yäwetkuko unitä kome iŋitpän kwaiŋkuk. Ude täŋkuko upänkaŋ apiŋowä yänkehäromtak man ŋode yäyak; Näk bian komegän iŋitpän kwaiŋkut yäk. Täŋ, kämiwä kunum ba kome bok äneŋi api yepmäŋitpän kwaiwet yäk. ²⁷Tänpäkaŋ man ‘äneŋi ude api täŋpet’ yän yäyak uwä ŋode yänkwawa täyak; Imaka täŋ-pewani u kuduptagän tänpewän paot-inik api täneŋ. Upänkaŋ imaka kumän-tagän-inik nämo api paotneŋ. Nämo, imaka wakta yäwani ugänpän api tänpewän paotneŋ. U paorirä imaka kehäromi, nämo wakta yäwani unitägän api itneŋ.

²⁸Tänpäkaŋ imatäken u api irek? U intäjukun ämanin täŋo kome ninta biŋam peŋ nimani unitägän api ireko unita oretoret täkäna! Kome u api korenero unita iniŋoret-oret kädet Anututä ini gäripi nadäk täyak udegän iwatpän nadäwätäk terak oraŋ imiŋpän iniŋoret täkäna. ²⁹^d U imata, Anutunin u kädäp mebet pähap, imaka kudup ijiŋ paot täkaŋ udewani.

Kädet ätu Anututä gäripi nadäk täyak

13 ¹^e Tänpäkaŋ inä ninin buap yän nadänpän bänep iron kowata kowata tänppeŋ kuŋat täkot. ²^f Täŋkaŋ kädet täga ŋodeta nämo täŋguŋ täneŋ; Äma kudupitä komejin-ken äbänjirä yämagutpän enjiŋ-ken yepmaŋpä pätnen. Äma ätu kädet ude täŋkuŋo uwä ämapän yämagutkamän yäkŋat aŋeropän yämagutkuŋ. ³^g Tänpäkaŋ äma komi eni gänaŋ itkaŋ u täŋkentän yämik täkot, in u bok itkaŋ bumik. Ba äma keru terak komi yäpmäk täkaŋ u imaka, täŋkentän yämik täkot, in komi u bok nadäk täkaŋ bumik.

^a 12:24 Hib 8:6, 10:22, 1Pi 1:2; Stt 4:10 ^b 12:25 Hib 2:1-3; Hib 10:26-29

^c 12:26 Kis 19:18; Sam 68:8; Hag 2:6 ^d 12:29 Lo 4:24, 9:3; Ais 33:14 ^e 13:1 Jon 13:34

^f 13:2 Rom 12:13, 1Pi 4:9; Stt 18:1-8; Stt 19:1-3 ^g 13:3 Mat 25:36; Hib 10:34

⁴ Tānpākaŋ yanāpi tāktāk u imaka tāgagāmān kubā unita āma kuduptagāntā tāŋmeham tāneŋ. Tāŋkaŋ yanāpi yarātā āmawebe ātukāt jopjop nāmo kuŋatneŋ. Nāmo, ini yanāpi siwoŋi itdeŋ. Nadākaŋ? Anututā āmawebe kubokāret kādet iwarani udewani manken api yepmaŋpek. ⁵ Tānpākaŋ moneŋ tuŋumta nadāŋ gārip nāmo tāneŋ. Nāmo, nadāk udewani māde ut imiŋpāŋ kukŋi kādagān kuŋatpāŋ ketjin-ken tuŋum āhan peŋ tamani unita nadāwā tāga tāŋpāpāŋ nadāwātāk terak nāmo kuŋatneŋ. Imata, Anututā ŋode yāŋkuk;

Nāk inta nāmo api guŋ tāwet, ba nāmoinik api tabā kātāwet yāk.

Wkp 31:6

⁶ Anututā ude niwetkuko unita kwawak ŋode yāŋahāna;

Anutu u nākŋo tāŋkentākna unita imaka kubāta nāmoinik api umuntāwet.

Nāmo, āmatā nāk tāga nāmo tāŋpā waneŋ.

Sam 118:6

Jesu iwarāntākta nāmo umuntāne

⁷ Tānpākaŋ injinken watā āmajije bianita juku piwut. Watā āmajije uwā Anutu tāŋo manbiŋam tāwetpāŋ tāwoŋārek tāk tāŋkuŋ. Tāŋkaŋ kādet jide kuŋatpāŋ kumbuŋo unita nadāŋpāŋ kādet kuroŋ unitā tāk tāŋkuŋo udegān tāk tāneŋ. ⁸ Nadākaŋ? Āma unitāŋo intājukun āma Jesu u tāktāki ba yākyāki ini udegān. Kwep itkuko udegān apiŋo itak, ba pen udegān api it yāpmāŋ ārowek.

⁹ Eruk, watā ket itpāŋ kuŋarut. Anutu wāpi terak jop manman mebāri mebāri yāk tākaŋ u bānepjin āriŋpewān kādet siwoŋi peŋpāŋ kādet gwājiwani iwatneŋta! Āma tāŋo бага mantā bānepjin tāga nāmo tāŋkentāŋ tamineŋ. Ketemta yājiwāt man ba āma tāŋo man udewani māde ut imiŋirā Anutu tāŋo orakorakitā bānepjin tāŋ-kehāromtak tāyon. ¹⁰ Tānpākaŋ ārawa pāhap kubā ninta biŋam tāŋpani itak. Upāŋkaŋ unitāŋo bureni uwā Juda tāŋo bāmop āmata biŋam nāmo tāyak. Nāmo, bāmop āma uwā kudupi yotken ārawa tāktāk piā biani pen tāk tākaŋ unita. ¹¹ Juda tāŋo бага man iwatpāŋ bāmop āma intājukun tāŋpanitā momi ārutta tom dāpmāŋkaŋ unitāŋo nāgāripāŋ yāpmāŋpāŋ Bāgup Kudupitā Kudupi-inik-ken ārok tākaŋ. Tom dāpmāk tākaŋ unitāŋo bureni nāmo yāpmāŋ ārok tākaŋ. Nāmo, bureni uwā yāpmāŋ pāŋku yotpārare gāgāni-ken pewā ijik tākaŋ.

^h 13:4 Gal 5:19,21; Efe 5:5 ⁱ 13:5 1Ti 6:8; Jos 1:5 ^j 13:6 Sam 27:3, 146:5 ^k 13:7 1Ko 4:16; Hib 6:12 ^l 13:8 Efe 4:14 ^m 13:9 Rom 14:17 ⁿ 13:11 Wkp 16:27

¹² Tānpākaŋ mebāri unita Jesutā udegān, māyāk kotaŋpāŋ yotpārare gāgāni-ken komi pāhap nadāŋkuk. Āmawebeniye nāgāri piwān kuŋkuŋo uterak kudupi-inik itneŋta kumbuk. ¹³ P Unita ninā māyāk Jesutā kotaŋkuko udegān kotaŋkaŋ yotpārare gāgāni-ken kuŋpāŋ Jesu tubeŋ kuna! ¹⁴ Q U imata, kome ŋo terak yotpārare kehāromi paot-paori nāmo, kubā nāmo itak. Nāmo, ninā yotpārare mebāri kubā, kāmi ahāŋ nimekta dapun kāroŋ tāŋ itkamāŋ.

¹⁵ R Unita āmawebenaye, Jesuta nadāŋpāŋ Anutu wāpi yāŋahāŋpāŋ iniŋoret tākāna! Ude tānayāŋ tākamāŋ unitā Anututa ārawa ude api tāŋpek. ¹⁶ S Tāŋkaŋ tāŋkentāk ba iron kowata kowata tākta nāmo guŋ tāneŋ. Kudān udewani uwā ārawa Anututā gāripi nadāk tāyak ude.

¹⁷ T Tāŋkaŋ watā āmajiyē tāŋo mani buramiŋpāŋ gāmori-kengān kuŋat tākot. Watā piā tāŋ tamik tākaŋ unita Anututā api yāwet yabāweko unita gwāk pimiŋpāŋ watā it tamik tākaŋ. Unita waki, mani buramik tākot. Ude tāŋirā uyaku watā piā uwā bānep oretoret terak api tāneŋ. Tāŋ, in peŋawāk tāŋirā watā piā butewaki terak tānayāŋ tākaŋ u tāga api tāŋkentāŋ tamiŋeŋ? Tāga nāmo!

¹⁸ U Unita in ninta Anutu-ken yāŋapik tākot. Nin kudān siwoŋi tākta gāripi nadāk tākamāŋ unita Anutu iŋamiken bānepnintā nadāwātāk nāmo tāk tākamāŋ. ¹⁹ Tāŋkaŋ gāripna tāŋi patak u ŋode; In Anutu-ken yāŋapiŋirā ini tāŋkentāŋ namiŋirān inken āneŋi bārāneŋ kaŋ ārewa!

Yāŋtārek man

²⁰⁻²¹ Tānpākaŋ inta yāŋpāŋ ŋode yāŋapik tāyat; Anutu bānep pidām māhemi unitā in kudān ini gāripi nadāk tāyak ude tāŋpeŋ kuŋatta tuŋumi sākgāmān u tāŋkentāŋ tamiton. Tāŋkaŋ Jesu Kristo terak nadāk-nadāk ba tāktāk ini kawān tāgak tākaŋ u irit kuŋat-kuŋatnin-ken pewān ahāŋ nimiton! Ude tāŋ nimiŋirān Jesu Kristo unitāŋo wāpi biŋam ārowani inide pen it tāyon. Ekāninin Jesu, Sipsip watā āma pāhap unitā kumāk-kumāki terak topmāk-topmāk paot-paori nāmo u tāŋkehārom taŋkuko unita Anututā kumbani-ken nanik yāpmāŋ akuŋkuk. U Bureni.

²² Eruk notnaye, man kudān tāŋ tamitat ŋowā kāroŋi nāmo unita man bānepjin tāŋpidām takta kudān tāyat ŋonita nāmo gaŋa tāneŋ. ²³ E man kubā ŋode tāwera nadāwut; Notninpak Timoti u komi eŋi gānaŋ itkukupāŋ tewā āpāmaŋ kuŋkuk. Unita nākken bārāneŋ ābānā imagurakaŋ bok api ārede.

²⁴ Intājukun āmajiyē ba Anutu tāŋo kudupi āmawebeniye komejin-ken itkaŋ u mena jinom yāpmāŋpāŋ oretoret man kaŋ yāwerut. Tāŋ, Itali komeken nanik ābot tāŋpani notniye imaka, oretoret man tāwetkaŋ.

²⁵ Tānpākaŋ Anutu tāŋo orakorakitā inken itinik tāyon. Eruk, ugān.

° 13:12 Mat 21:39; Jon 19:17 P 13:13 Hib 11:26, 12:2 q 13:14 Hib 11:10,16; Hib 12:22

r 13:15 2Sto 29:31; Sam 50:14,23; Hos 14:2 s 13:16 Plp 4:18 t 13:17 Ese 3:17, 1Te 5:12

u 13:18 Apos 24:16, 2Ko 1:12